

MINISTERUL EDUCAȚIEI ȘI CERCETĂRII

Gelu NEAGU Gheorghe SARĂU Răzvan Ionuț CĂLIN
Georgiana KONIAEVA

MÙZIKA THAJ 3ALĂRIPEN

vaș škòle thaj sèkcie
e siklăripnaça rromane
čhibăthe - i III-to klàsa

3

Acest manual școlar este proprietatea Ministerului Educației și Cercetării.

Manualul a fost aprobat prin Ordinul Ministrului Educației și Cercetării
nr. 4217/08.05.2020, în urma evaluării.

Acest manual școlar este realizat în conformitate cu
Programa școlară aprobată prin OM nr. 5003/02.12.2014.

116.111 – numărul de telefon de asistență pentru copii

MINISTERUL EDUCAȚIEI ȘI CERCETĂRII

Gelu NEAGU

Gheorghe SARĂU

Răzvan Ionuț CĂLIN

Georgiana KONIAEVA

MÙZIKA THAJ 3ALĂRIPEN

vaś škòle thaj sèkcie e siklăripnaça rromane
čhibăθe - i III-to klàsa

Mùzika thaj zalăripen
vaş škòle thaj sèkcie e siklăriņaça rromane čhibăŕe - i III-to klăsa

ACEST MANUAL A FOST FOLOSIT DE:						
Anul	Numele elevului care a primit manualul	Clasa	Şcoala	Anul şcolar	Starea manualului*	
					la primire	la returnare
1.						
2.						
3.						
4.						

*Starea manualului se va înscrie folosind termenii: nou, bun, îngrijit, nesatisfăcător, deteriorat.

Cadrele didactice vor controla dacă numele elevului este scris corect.

Elevii nu trebuie să facă niciun fel de însemnări pe manual.

Referenţi:

prof. univ. dr. Ioan Oarcea,
conf. univ. dr. Dragoş Călin,
prof. dr. Predoi Petrică Eugen

Redactor: Nicoleta Puiu

Corectură în limba rromani: Gheorghe Sarău

Ilustrator: Anita Ionescu

Tehnoredactor: Tudor Stănică

Coperta: Dana Manolescu

© 2020 Editura Sigma

Toate drepturile asupra prezentei ediţii aparţin Editurii Sigma.

Nicio parte a acestei lucrări nu poate fi reprodusă fără acordul scris al Editurii Sigma.

ISBN: 978-606-727-401-1

Editura Sigma

Sediul central

Str. G-ral Berthelot, nr. 38, sector 1, Bucureşti,
cod: 010169

Tel.: 021.243.40.14; 0748.100.719

E-mail: office@librariesigma.ro

Web: www.librariesigma.ro

Distribuţie

Str. Nicolae Cartojan, Nr. 11, Bucureşti

Tel.: 021.243.40.52; 0748.100.719; 0758.044.827

E-mail: comenzi@librariesigma.ro

Descrierea CIP a Bibliotecii Naţionale a României
Mùzika thaj Żalăripen : vaş škòle thaj sèkcie e siklăriņaça rromane
čhibăŕe - i III-to klăsa / Gelu Neagu, Gheorghe Sarău, Răzvan Ionuţ
Călin, Georgiana Koniaeva. - Bucureşti : Sigma, 2020
ISBN 978-606-727-401-1

I. Neagu, Gelu

II. Sarău, Gheorghe

III. Călin, Răzvan Ionuţ

IV. Koniaeva, Georgiana

78

Deșteaptă-te române!

Versurile: Andrei Mureșanu

Muzica: Anton Pann

$\text{♩} = 100$
Tempo di marcia

1. Deș - teap - tă - te, ro - mâ - ne, din som - nul cel de
2. A - cum ori ni - cio - da - tă să dăm do-vezi la
3. Pri - viți mă - re - țe um - bre Mi - hai, Ște - fan, Cor -
4. Pre - oți cu cru - cea-n frun - te! Căci oas - tea e creș -
moar - te În ca - re te-a - dăn - ci - ră bar - ba - rii de ti -
lu - me Că-n as - te mâini mai cur - ge un sân - ge de ro -
vi - ne ro - mâ - na na - ți - u - ne, ai voș - tri stră - ne -
ti - nă, De - vi - za-i li - ber - ta - te și sco - pul ei prea
rani, bar - ba - rii de ti - rani! A - cum ori ni - cio - da - tă cro -
man un sân - ge de ro - man, Și că-n a noas - tre piep - turi păs -
poți, ai voș - tri stră - ne - poți, Cu bra - țe - le ar - ma - te cu
sfânt și sco - pul ei prea sfânt. Mu - rim mai bi - ne - n lup - tă, cu
ieș - te - ți al - tă soar - te La ca - re să se - n - chi - ne și
trăm cu fa - lă - un nu - me Tri - um - fă - tor în lup - te, un
fo - cul vos - tru - n vi - ne, „Vi - a - ță - n li - ber - ta - te ori
glo - ri - e de - pli - nă, De - cât să fim sclavi ia - răși în
cru - zii tăi duș - mani și cru - zii tăi duș - mani. A - mani.
nu - me de Tra - ian un nu - me de Tra - ian! Și ian!
moar - te!” stri - gă toți „ori moar - te stri - gă toți!” Cu toți.
ve - chiul nost pă - mânt, în ve - chiul nost pă - mânt! Mu - mânt!

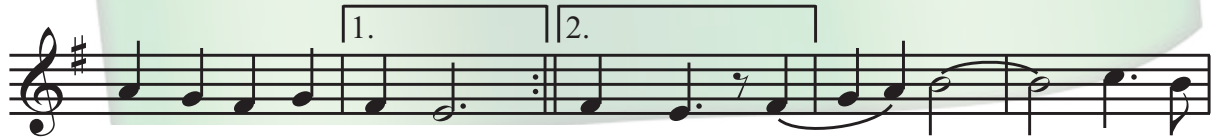
Gelem, Gelem ...

O romano himno

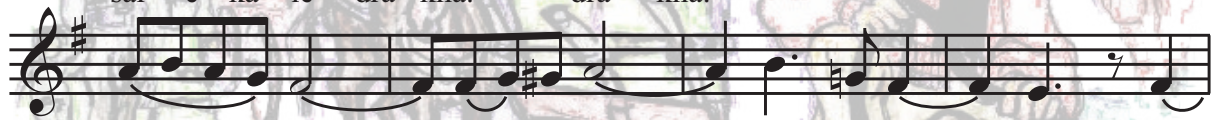
Con dolore e nostalgia

Ge__ -lem, Ge - lem lun - go - ne dro - men - ça   Ma__ -la - di - lem
A,__ rro - ma! - len, ka - ðar tu - me aven,__   E__ ca - xren - ça,
Sa__ -sas vi man ba - ri fa - mi - li - a,   Mu__ -dar - däs la
Sa__ rren çhin - däs, vi rro - men vi rro - mnën,   Maś - kar len - ðe
Pu__ -tar, De - vl'a, te ka - le u - da - ra,   Te__ śaj di - khav
Pa__ -lem ka zav lun - go - ne dro - men - ça,   Thaj__ ka phi - rav
O__ -pre, rro - m'a, si o vaxt a - ka - na,   Ajde__ man ça sa
O__ ka - lo muj thaj e ka - le ja - kha,   Ka__ -ma - va len

bax - ta - le rro - men - ça.   -men - ça.   Ha__ aj,__   Haj, rro
bokh - ale çha - ven - ça?__   -ven - ça?
i ka - li le - gia.__   -le - gia.
vi tik - ne çha - vo - rren.   -vo - rren.
mi - rre fa - mi - lia,__   -lia,
bax - ta - le rro - men - ça!   -men - ça!
e lu - mă - qe rro - ma!   -rro - ma!
sar e ka le dra - kha.   dra - kha.

ma__ !len__   Ha__ -aj,__   Haj, çha - va - !len.   Ha__

__ -aj,__ Haj, rro - ma__ !len__   Ha__ -aj,__   Hai, çha - va__ !len.__

Kuë çhavalen,

Na zàlaga varãnar, i ðukar lùmia e bašenqi sas dikhli sar jekh phandutni phuv, sar jekh paramičenqi lùmia. Anðar kodoja, ame avasas lošale, sar svàko anðar tumenðe, *Thagarnörrã* vaj *Thagarorre*, te arakhen tumen anð-o kadava paramičiaqo sundal, anavãrdo *O Thagaripen e muzikaqo*. Arakhena pašal e personàzurã, but kamle tumenqe, vi ðunde sikavnen, save dena tumen vast te prinzaren e garavale ðukarimata e vakesqe e manuŝesqo vaj e muzikalone instrumenturenqe vi te resen kaj o godãveripen inkerdo anð-i lùmia e muzikalone bašenqi.

Sar orso paramičenqi lùmia, si la jekh *Thagar* vi jekh *Thagarni*, save dikhena karing tumenðe, garavdunes, k-aŝti tume te agorden tumaro akharipen karing o siklövipen, anðar speciãla biçhalde, save, e vastdinipnaça e *Drabarnesqo kaðar i avlin*, aŝti te lien verver imãgine, sar sine: insèkte, zivutre, luludã vaj objèkturã, paruvindoj i sasti lùmia thaj svàko drom, pa kaj si te zan, anð-jekh sasti harmonia, jekh zivdi thaj bimiazutni ðukar lùmia, an-kaj e baša avena len jekh but vastno ròlo.

Kadã, avena pašal tumeðe:

O Thagar, sar jekh çaço dirigento le *Thagaripnasqo e muzikaqo*, kamalo le çhavenqe gilënqo, si sa vrjãma anð-o phand pesqe kanutne manuŝença vi pesqe specialone biçhaldença. Vov drabarela tumenqe e portofoliosqe fiŝe, isindoj o jekhto, savo ašarela tumare siklövipnasqe zorã thaj lõšõla tumença sodevar resena te nakhen pašal e lupunze maladile anð-o Thagaripen.

I Thagarni, vi voj, bari kamali e gilënqi vi le poezienqi anðar e *Thagaripnasqo e muzikaqo*, phiravel pes anðar e luludãle xarã e Thagaripnasqe, kozomvar aŝti, rajarindoj kamipnaça karing pesqe kanutne manuŝenðe, ðunindoj e gilã anðar o sasto thagaresqo buxlãripen. Kodolesqe, te na çudin tumen, p-i vrjãma tumare siklövipnasqi, kana dikhena la pašal tumenðe, diindoj tumenqe zor sa o vaxt te gilaven çaças vaj diindoj tumenqe varesave rekomendãcie. Si laqo çhand te arakhel pesqe manuŝen.

O Drabarno kaðar i avlin, kodova savo dela tumen vast, kaj pharipen, kana tume si te nakhaven jekh vaj maj but açhavnã anð-o tumaro siklövipen, tradindoj tumenqe savaxt jekhe patãipnasqe, çacutne amales, savo te inkalel tumen anðar o traŝoripen, pharipen, vaj te vastden tumare àkcie.

Mùzika thaj zalãripen

E Bašavne kaðar i avlin, jekh vaj jekh grùpo bašavnenqo, avena kodola, save dena tumen vast te sikløn e garavimata e vokalone gilavipnasqe.

O Sikavno kaðar i avlin. Les avela les griža, kaj tume te sikløn vaj te inkeren godi terminurã vi subjèkturã palal i mùzika. Sa kadja, vov dela tumenqe maj anglal bare dikhipnaça e *Portofoliosqe fiŝe*, save, k-o agor, luludõna tumaro baxtagor vaŝ tumare siklövipnasqe zorã, anindoj tumenqe i loŝ vaŝ o laço agordinipen e siklövipnasqe mangimatenqo.

O Xarkumãri p-o grast kaðar i avlin avela vi vov te vastdel tumen, kana si tumen jekh muzikãlo pharipen. Vov si but prinzardo sar jekh baro avlinãri vi sar jekh sano prinzaralo e muzikalone instrumenturenqo thaj kamel te del tumenqe kuë svãturã palal kadalenðe vi te den tumenqe tromalipen, k-aŝti te phiren pa but aver neve thana anðar o ðukar muzikãlo thagaripen.

O Dilorro kaðar i avlin sikavela pes vi vov, kathe-kothe, dile puçhimatença, varvar ispidindoj tumen te siklõven xarne gilã vaj te arakhen e garavdine lava, save te butãren i laçi atmosfëra, kaj rajarel *O Thagaripen e muzikaqo*.

vaŝ škòle thaj sèkcie e siklãripenaça rromane çhibãðe - i III-to klãsa

E lilesqo prezentisaripen

Kuč çhavalen thaj çhajalen!

Kuč siklärnälen thaj dadalen, dajalen!

E školutno lil „Mùzika thaj zaläripen vaś škòle thaj sèkcie e siklärripnaça rromane çhibăthe” si vaś i III-to klàsa.

Kadava školutno lil si kerdo palal i školutni progràma vaś I trinto klàsa, savi sas aprobisardi anθar e Edukaciaqo ministrosqo òrdino, o gin 5003 anθar 02.12.2014. O školutno lil respektisarel savorre generàlo thaj specifika kompetènçe thaj anderărel savorre andera (koncinùtură) anθar i školutni progràma, save si prezentisarde vi kathe k-i 7-to patrin.

P-o thavdipen e siklövipnasqo e muzikaqo arakhasa kadala siklövipnasqe aktivimata, save lokhes aśti te aven arakhle anθar e dine piktogràme, pa sasto buxläripen e školutne lilesqo:

I mangli butĩ	Piktogràma	I mangli butĩ	Piktogràma	I mangli butĩ	Piktogràma
Kreaciaqi butĩlin		Khelipen		Muzikàlo projèkto	
Muzikàlo šunipen		Muzikàlo khelipen		Rekomendàcia	
Somevaluàcia		Alosaripnasqo drabaripen		Inkeren godĩ!	
Vakesqe zumavimata		Ker butĩ kòrkorro!		Muzikàlo štafèta	
Portofoliosqe fiše		Keren butĩ gruposθe!		Žanenas kaj...?	
Garavduno lav		Muzikàlo misia		Keren butĩ anθ-e zute!	

Generàlo thaj specìfika šajnimata, palal e školaqi progràma

aprobisardi kaθar o MEN, o gin 5003/ 02.12.2014 vaš i disciplina i Mùzika thaj o zalàripen, i III-to thaj i IV-to klàse

1. O ašunipen nesave gilenqo vaš e xurdorre thaj nesave sade elementurenqo e muzikalone čhibăqe

- 1.1. O ašunipen nesave gilenqo anθar o folklòro e xurdorrenqo, kolinde, nesave butënqo anθar o kulturàlo patrimònio, e dikhipnaça e nesave diferencenqo.
- 1.2. O arakhipen e ućipnasqe vi e vaxtesqe diferencenqo maškar e baša, anθ-o ašunipen nesave muzikalone kotorenqo.
- 1.3. I somrelàcia e notenqe ućimatenqi e muzikalone notaciaça.

2. O gilavipen e xurdorrenqe gilënqo, labăriudoj e specìfiko beršipnasqe maškara

- 2.1. O individuàlo gilavipen, anθ-e tikne grùpură, anθ-o kolektivo, phandindoj zalàripnasqe elemèntură thaj o instrumentàlo akompaniamènto/ bašavipen.
- 2.2. O labăripen e notaciaço e ućimatenqi le bašenqe anθ-o siklòvipen e nesave gilënqo.

3. O sikavipen e nesave ideenqo, xatàrimatenqo thaj eksperiençenqo e žutipnaça e muzikaço thaj e zalàripnasqo, individuàlo vaj anθ-o grùpo.

- 3.1. O sikavipen e reakcienqo, e emocienqo, e xatàrimatenqo dine e muzikalone kotorenθar.
- 3.2. O sikavipen e korporalone zalàrimatença e nesave muzikalone butënqo/ kotorenqo.

Andera (Koncinùtură)

Umala	Andera
O vokàlo gilavipen	O vokàlo gilavipen, anθ-o kolektivo, anθ-e grùpură, individuàlo (ženutnes)
O bašavipen	O verver korporàlo maripen vastenθar O labăripen e muzikalone khelnorrenqo zi kj o nivèlo e orkestraço le khelnorrenqi Gilavipen e bašavipnaça kerdo kaθar o siklărno thaj/ vi le čhavenθar (khelnorre, korporàlo maripen vastenθar)
E muzikalone čhibăqe elemèntură	I melòdia – o alosaripen e ućimatenqo le bašenqo, notaciaqe elemèntură O ritmo I mārka e vakesqi I dinàmika (e nuànce) E muzikàlo čhanda: e čhavorrenqo folklòro, i kolinda
Žalipen pal-i mùzika	E gavutne khelavimata

Ander

Deşteaptă-te române!	3
Gelem, gelem – O romano himno	4
Anglutno lav	5
E lilesqo prezentisaripen	6
Generála thaj specifika šajnimata, palal e školaqi progràma	7
O 1-to jekhipen: Anθar o Thagaripen e muzikaqo	9
1.1. Gilavneça vi dirigentoça, te gilavas sa khethanes.....	10
1.2. Gilavipen: ženutno (individuàlo), gruposθe vi khethanes.....	11
1.3. Gilavas çáces – Phurdas çáces!.....	12
1.4. Evaluàcia	19
O 2-to jekhipen: I màgia e Thagaripnasqi e muzikaqo	20
2.1. O korporàlo thaj instrumentàlo maripen	21
2.2. E muzikàla khelnorre.....	24
2.3. I orkèstra e khelnorrenqi	26
2.4. Evaluàcia.....	28
O 3-to jekhipen: Lošalipen vi vestipen anθ-o Thagaripen e muzikaqo	29
3.1. Gilà anθar o folkloro e çhavorenqo.....	30
3.2. Selikane khelimata – I hòra.....	37
3.3. I kolinda.....	44
3.4. O ritmo.....	47
3.5. Evaluàcia.....	50
O 4-to jekhipen: I harmonia anθ-o Thagaripen e muzikaqo	51
4.1. O uçipen e muzikalone bašenqo.....	52
4.2. O portativo thaj i klidin SOL.....	55
4.3. O baš thaj i nòta SOL.....	56
4.4. O baš thaj i nòta MI.....	58
4.5. O baš thaj i nòta LA.....	59
4.6. O baš thaj i nòta DO ₁	60
4.7. O baš thaj i nòta RE.....	62
4.8. O baš thaj i nòta FA.....	64
4.9. O baš thaj i nòta DO ₂	65
4.10. O baš thaj i nòta SI.....	67
4.11. Muzikàlo projèkto – I klidin SOL thaj e muzikàla nòte.....	70
4.12. Evaluàcia.....	73
O 5-to jekhipen: I çhib anθ-o Thagaripen e muzikaqo	74
5.1. Omuzikàlotimbro.....	75
5.2. E nuànce.....	77
5.3. O phand anθar stròfa thaj refrèno	81
5.4. Palemdikhipen.....	82
5.5. Evaluàcia.....	85
I 1-to Anèksa: I lista e gilènqi	86
I 2-to Anèksa: Amare falimata dine tumenqe vaš o alosaripen e gilènqo, le khelimatenoqo vi le šunimatenoqo	87

O 1-to jekhipen: Anθar o Thagaripen e muzikaqo

Andera/ Koncinùtură

- Gilavneça vi dirigentoça, te gilavas sa khethanes
- Gilavipen: zenutno (individuàlo), gruposhe vi khethanes
- Gilavas ćaces – Phurdas ćaces!
- Evaluàcia

E dikhipnasqe specifika šajnimata:

2.1. O individuàlo/ zenutno gilavipen, anθ-e tikne grùpură, anθ-o kolektivno, phandindoj zalăripnasqe elemèntură vi bašavipnasqo akompaniamènto.

Gilaven ćaces e gilă, tha', vaš kadaja:

- tume gilavena anθ-o grùpo, anθ-e tikne grùpură vaj individuàlo;
- tume zumavena te maren anθar vasta vaj anθar punre, kana gilavena;
- tume kerena phurdipnasqe, dikciaqe zumavimata thaj verver vokalizè.

3.1. O sikavipen nesave reakciengo, e emociengo, e xatărimatenqo inklisle e muzikalone kotorenθar.

Khelen personăzură (keren i imitàcia, i reprodukcia) anθar gilă, kadja:

- labăringoj ucharde muja vaš o khelipen nesave rolurenqo;
- sikavindoj tire xatărimata karing i gili/ i melodia gilavdi vaj ašundi;
- kerindoj mīmika/ lalăripen anθar khelipen e reakciengo, e xatărimatenqo vi e emociengo inklisle anθar e muzikàla kotora gilavde vaj ašunde.

1.1. Gilavneça vi dirigentoça, te gilavas sa khethanes

Našli i vakanca

- palal šunipen -

Nakhavipen: o Călin Răzvan, o Gheorghe Sarău

Adaptăcia: o Neagu Gelu
palal: o Alexandru Voevidca

$\text{♩} = 95$

1. I va-kàn-ca naš - li Sar jekh sú - kar su - no Thaj a - či - lo
o a - źu - ke - ri - pen du - da - lo kham
Ves - tes te - lă - ras Thaj k-o phi - ri - pen či maj go - dī - sa -
ras Thaj k-o phi - ri - pen či maj go - dī - sa - ras.

2. O khe-li-pen maj in-ke-rel pes
Pàn-da pa-lal a-men-θe
Thaj či si kon
Te di-khel pal-pal'
Voj na maj čo-rel
E phir-da o-pral o drom
Kaj k-o si-kli-pen
O mand si a-ka-na
O gindo si a-ka-na.

3. Be-šin-doj an-glal i mà-pa
I lù-mja phi-ras la
Taj an-θar e li-lesq-o vak
But si-klō-vas
Na-šli i va-kàn-ca
Śi-ro či-ri-kěn-qo
A-či-lo o a-źu-ke-ri-pen
La-qe du-dă-ça
La-qe du-dă-ça.

Pučhimata:

- Savi si i šerutni idèa e gilăqi „Našli i vakànca”?
- So kerden tume anθ-i vakànca?
- Sikaven xarnes jekh súkar evenimentò anθar tumari vakànca!

Inkeren godi!

O vokàlo gilavipen si o gilavipen e vakeça e muzikalone butăqo. Ašti te gilavas anθ-o kolektivo (e savorre klasaça), anθ-e tikne grùpură thaj individuàlo (sar gilavno)

Si but importante te lies o tònòs kaθar o **dirigènto/** o **tradinărno** thaj te aves bare dikhipnaça k-e širdipnasqo signàlo.

Vocabulàro:

O dirigènto (o **tradinărno**) = kodova ženo kaj tradel jekh kòros vaj jekh grùpo e bašavnenqo.

1.2. Gilavipen: zenutno (individuàlo), gruposhe vi khethanes

Muzikàlo mìaia:

1. Dikh baredikhipnaça e imàgine! Xramosar o tìpo e gilavipnasqo vi o gin e imaginaqo kaj sikavel les:

Individuàlo gilavipen

I 1-to imàgina ?

Gilavipen ano-o kolektivo

I 2-to imàgina ?

Gilavipen ano-o grùpo

I 3-to imàgina ?

2. Drabar baredikhipnaça e satara/ e vèrsurà e gilàqe, vakàrindoj e lava dudales. Anθ-i kadaja vrjâma, mar anθar punro vaj anθar vasta p-i svàki silàba phendi. Palal, gilav palem jekh var i gili.

3. **Muzikàlo khelipen:** Keren butĩ anθ-o grùpo. Keren jekh pastruj thaj alosaren trin anθar tumare kolègurã; svàko anθar lenθe, e žutipnaça e siklãrnesqo, alosarela po jekh stròfa e gilãqi, thaj o baro grùpo e siklõvnenqo na si te zanel e alosarimata kerde, palal, p-o rèndo, svàko anθar kodola trin siklõvne zumavela te sikavel o ander svakone strofaqo, e zalãrimatença thaj tordasa (te aštizen, te sikaven bilavenqo, anθar mimika, lalipen). O grùpo e siklõvnenqo anavãrela thaj gilavela i stròfa „sikavdi” e trine kolegurenθar.

Kreativo atelièro/ butilin: Rigãrde anθ-e trin grùpurã, svàko siklõvno zumavela te sikavel, p-i jekh bari papirãqi patrin (A3), anθar jekh ćitro o ander e dine strofaqo e siklãrnesθar, anθar i gili „Našli i vakãnca”. E maj laçe vi le maj šukar ćitre avena sikavde k-e klasaqo avizièro.

Khelipen: O tradinãrno

Khethanes tire kolegurença, alosar jekhe tradinãrnes, kaj te del o tònò (e širdipnasqo signàlo) kaj i gili „Našli i vakãnca”.

- Savi butĩ kaj si trujal tumenθe ašti te paravel i rovli jekhe tradinãrnesqi?
- Gilaven i gili, tradine e tradinãrnesθar thaj pesqe „rovlãθar”.

1.3. Gilavas ćáćes – Phurdas ćáćes!

O Dilo e thagaresqo zumavdās jekh eksperimēnto thaj gilavdās jekh strōfa e gilāqi „Našli i vakānca”, bešindoj koćenθe. Tu aštizes te zumaves?

Dikh baredikhipnaća e imāgine thaj e animācie telal! Te kames te gilaves lokhes, si te respektisares e gilavipnasqe pozicie!

*Ćáci gilavipnasqi
pozìcia-1 (bešindoj
opre!)*

*Ćáci gilavipnasqi
pozìcia-2 (bešindoj tele!)*

Ćáo phurdipen

Phurdipen andre

Phurdipen avri

Inkeren godì!

- Kana gilaves si te avel tut jekh ćáci pozicia te ašti te phenes/ vakāres dudales e baša vi k-ašti te gilaves lokhes jekh gili.
- Beš purrenθe vaj tele p-o jekh skamin, ćáće dumeća!
- Kana gilaves, si te phurdes ćáćes: **phurdes andre** p-o nakh (ćirdes o àeros anθ-e parne buke, bi te kerel pes bašibaš) thaj **phurdes avri** p-o muj (des avri o àero anθar e parne buke lokhes).

Vokabulàro: del avri baša = kerel baša, vakārel baša

Žanenas kaj...?

- Varvar, anθ-e gilā, o than kaj si te phurdes si sikavdo jekhe: komaća, ćhutini sar i kōma xramosardi anθ-e parantēze (,)?
- O ćáo phurdipen del oksigēno e godāqe vi o trebutno àero, te inklōn avri e muzikāla baša (k-ašti te gilaves)?

O 1-to khelipen: O rukh anθ-i balval

Ker tuqe o falipen, patā tu, kaj tu san jekh rukh!

- Tire punre si e darrinā laćes pusavde anθ-i phuv. Mar anθar punre!

Mùzika thaj zalāripen

vaš škòle thaj sèkcie e siklāripnaća rromane ćhibāθe - i III-to klāsa

- Tire vasta si e ranika, save vazden pen karing devel. I balval marel thaj e ranika bangären pen.
  - Širdel i baribalval. Xarne vaxtesøe, i natūra šandärel pes, na maj marel i balval.
- Mekh tire vasta pašal o kørpo, vazde e dume opre kodobor aštizes tu, maj palal dinglòs tut. Kana vazdilän tire dume, phurdän o àero andre vaj avri?

O 2-to khelipen: Šudrär o xaçando/ tatärdo çàjo (keren buti anθ-o grùpo)!

San anθ-i truj tire kolegurença. Keren tumenqe o falipen, kaj si texarin thaj sigären tumen te aresen k-i škòla. Si te lien e javinäqo xaben/ te xan texarinäøe, tha' o çàjo si but xaçando.

Svåko anθar tumenøe si te šudrären o çàjo, kerindoj jekh dëlgo/ lüngo phurdipen andre, thaj maj palal jekh kontrolisardo phurdipen avri e aerosqo, bašindoj dëlgo vrjåma.

O 3-to khelipen: Uräl o liç (keren buti anθ-o grùpo)!

Beš anθ-jekh truj tire kolegurença!

Lien jekh liç thaj zumaven te inkeren les kabor maj but anθ-o àero, anθ-o maškar e trujaqo, phurdindoj opral lesøe. Ginen kozom sekunde aštisarden te keren les te xuräl.

- Sar phurdindän andre te aves tut àero k-šati te phurdes opral liçesøe?
- Kana phurdindän opral liçesøe, phurdindän andre vaj avri o àero?

Muzikålo khelipen: Putar tiro kan laçhes!

Putar tiro kan laçhes

- palal šunipen -

Anθar e çhavenqo folklòro

Nakahvipen: o Gheorghe Saräu, o Răzvan Ionuț Călin

Transkripcia: o Neagu Gelu

$\text{♩} = 100$

Pu - tar ti - ro kan la - çhes, Te di - khas te a - ra - khes

Kon ti - ro a - nav phen - däs, Haj - de phen les zo - ra - les

A
A - ra - khlän, A - ra - khlän, 3a tha - nes - øe bax - ta - lo san!

B
Na ra - khlän, na ra - khlän, beš - te - le, a thar - do san!

Variànta:

Pu-tar ti-ro kan la-çhes,
Te di-khas, te a-ra-khes

Kas-qo a-nav phen-dem me,
A-ra-kh les, ha-jde!

E xurdorre bešen anθ-jekh paštruj. Anglal lenθe si jekh tikno skamin. O siklärno/ i siklärni phenel o anav jekhe xurdorresqo. Kana kadava prinzarel pesqe pesqo anav, vov si éhutino p-o skaminorro thaj si ašardo (palal o tèsto e giläqo). Palal so savorre xurdorre prinzarden penqe anava, palemliel pes o khelipen, tha' akana sväko éhavo si te prinzarel e anava lesqe kolegurenqe.

Phurdipnasqe zumavimata:

Te ásti te gilaves, si te zanes te phurdes o àero. Sväko var kana anglekeres tut te gilaves, ástizes te palemlies jekh anθar e **phurdipnasqe zumavimata**, kaj si dine tele:

phurdipen andre phurdipen avri phurdipen andre phurdipen avri phurdipen andre

I _____ I _____
E _____ E _____
A _____ A _____

Khethanes tire kolegurença, alosar jekhe tradinärnes, savo te del o širdipnasqo signälo thaj gilaven savorre, khethanes, anθ-o kolektivo, o muzikälo kotor dino maj tele. Maren anθar vasta p-e siläbe: „, -tra, -la, -la”.

Anθ-i kläsa

- palal šunipen -

Nakhavipen: o Răzvan Ionuț Călin, o Gheorghe Sarău

Adaptăcia: o Neagu Gelu
palal: o Alexandru Voevidca

Ka - na o si klär - no avel, Kuć mi - rre si - klöv - ne,
Vov si - ka - vel a - men la - čhes Kuć mi - rre si - klöv - ne,

Ame te be - šas sar pe - rel pes, Kuć mi - rre si - klöv - ne
Si te šu - nas les so phe - nel, Kuć mi - rre si - klöv - ne

Tra, la, la, tra, la, la, Sa - rre šu - kar te be - šas
Tra, la, la, tra, la, la, Šu - kar si - klö - vas,

Tra, la, la, tra, la, la, Haj te si - klö - vas.
Tra, la, la, tra, la, la, Haj te si - klö - vas.

Akana beš anθ-i čáci pozicia te gilaves, labärindoj so siklilän, thaj zumav te gilaves palal o šunipen i gili kaj si dini tele:

Loli phabaj

- palal šunipen -

Tradicionalo

Transkripcia: o Neagu Gelu

$\text{♩} = 90$

An-θa vur-don grùn-dos na-____ ne_ Man pi-ram-ni_ šu-kar na____ -ne

Lo - li pha-baj la čhi - na -va Hop, hop, hop, Jekh - paš tu - qe

Jekh-paš man - qe Hop, hop, hop. Thaj, ra, ra, ra, i, ra, ra, raj_

Hop, hop, hop, Thaj, ra, ra, ra, i, ra, ra, raj, Hop, hop, hop

Vakesqe zumavimata:

Vakâr çâçes thaj tatâr tuqe tiro vak!

1

Bim, bim, bim, bim, bim.
Bum, bum, bum, bum, bum.
Mi, mi, mi, mi, mi.
Di, di, di, di, di.
Du, du, du, du, du.

2

Mi ma, mi, ma, mi.
Di, da, di, da, di,
Li, la, li, la, li.
Ma, mi, ma, mi, ma,
Da, di, da, di, da.
La, li, la, li, la.

3

Mi mi, mi, mi, mi.
Me, me, me, me, me.
Ma, ma, ma, ma, ma.
Mo, mo, mo, mo, mo.
Mu, mu, mu, mu, mu.

Inkeren godi!

Anθ-o gilavipen si but importanto te avel tut jekh ćaci dikcia, ćaço vakāripen.

Anglal te gilaves jekh muzikālo kotor si ŗukar te keres vokalizē.

Vokabulāro:

I dikcia = o ćaço thaj dudalo vakāripen e lavenqo.

E vokalizē = tatāripnasqē zumavimata e vakesqo.

Muzikālo misiā:

1. Vakār bi te keres doša! (2-3 dikciaqē zumavimata)

2. Baša kaj nana-i:

Paruv i vokāla „a” e avrāça.

Phen lokhes, palal zorale vakeça,

savo si tiro rezultāto?

Arakh jekh konsonānta thaj vakār lan 5 var khethanes e vokalença; a, e, i, o, u.

Muzikālo khelipen: *I ŗtafēta*

Ker buti anθ-o grūpo! Khethanes tire kolegurença, gilav i sasti gili, kaj si dini tele. Maj palal, alosaren nūmaj e strōfe, kaj o angloivend si sikavdo sar jekh barvalo beršivaxt thaj gilaven savorre, p-o rēndo/ jekh palal avresqe, po jekh vērso anθar lenqe. E vokalizē dena tumen vast te gilaven i gili maj lokhes.

Butārno durmilaj, durmilaj

- palal ŗunipen -

Nakhavipen: o Rāzvan Ionuț Cālin, o Gheorghe Sarāu

Adaptācia: o Neagu Gelu

$\text{♩} = 100$

Bu - tār - no dur - mi - laj, -laj, dur - mi - laj, dur - mi - laj,
 E le - lē - ke ge - le, ge - le Ći maj be - ŗen p-e khe - ra o -
 Thaj an sa - vo - rren - qe di - nā - lo A - vi - lān pa - lem a -
 pre Ći maj be - sen p-e khe - ra o - pre. Ći maj be - ŗen an - qa
 men - qar, A - nin - doj bal - va - lā thaj bri - ŗin - da.
 jekh pun-ro Pu - te - rin - doj pen - qe xo - in - ga.

- Savo si tiro kamlo beršivaxt?
- Sikav les tire kolegurenqe, e ŗutipnaça jekhe poeziaqo, gilāqo, phenipnasqo vaj garavde lavesqo

Me sem nùma' jekh éhavorro

- palal áunipen -

Nakhavipen: o Răzvan Ionuț Călin, o Gheorghe Sarău

Mùzika: o Wolfgang Amadeus Mozart

Adaptàcia: o Neagu Gelu

Me sim nù-ma' jekh éha - vo-rro Šu - ka - ro - rro thaj tik-no - rro Xu -
Me sim nù-ma' jekh éha - vo-rro Tha' me í sem- kòr-ko - rro Si
Me sim nù-ma' jekh éha - vo-rro Thaj daš-tiv ke-rav maj_ but Ka -
tav opre lo - ša- lo Thaj_ me_ í sem me ki - no.
man dej thaj da-do - rro Ba-ro sem_ me rro - mo- rro.
na re - sa - va_ baro, Da-d!e_ šaj_ te vaz - dav_ tut!

Rekomendàcia:

- Aštizes te areses anθ-jekh koncerturenqi vaj operaqi sala, khethanes e kolegurença, e dadeça thaj e dajaça vaj tire le maj bare phralença, te dikhes jekh spektàkulo an-kaj prezentisarela pes jekh anθar e kreàcie e kompozitorosqo Wolfgang Amadeus Mozart.

- Aštizes te dikhes e televiziaqe progràmurà vaš i klasikani mùzika, te ásunes jekh anθar e muzikàlo butà e bare kompozitorosq:

- *I tikni serenàda* vaš i orkèstra e xutipnasqe šelenqi („*Eine kleine Nachtmusik*”);
- *Àrie* anθar e òpere: „*O biav e Figarosqo*”, „*O drabardo flàuto*”;
- *Kotora anθar verver koncèturà vaš lavùta, piàno, flàuto* vaj „*Koncertosqo palemliipen*”, xramosardo kaθar o Leopold Mozart – o dad e Wolfgangosqo.

Žanenas kaj...?

- I mùzika e Himnosqi e Austriaqo si xramosardi kaθar o Wolfgang Amadeus Mozart?
- O Wolfgang Amadeus Mozart utilizisarelas po but o zervo vast?
- Kana sasas les 10-11 berša, o Wolfgang Amadeus Mozart avilšas jekh but lačo bašavno?

Muzikàlo ásunipen:

- „*E beršivaxta*” kaθar o Antònio Vivaldi.
- Dikh: „*Ian Raiburg – Mire amala, e rroma*” xramosardo anθ-i rumunikani éhib!

Somevaluàcia:

Ker i verifikàcia te dikhes te:

- kerdān na maj zàlaga sar duj cítire line anθar i butí ásundi thaj anθar i butí dikhli;
- kerdān dudale vi saste propozicie, kana xalārdān/ sikavdān vi vakārdān palal tire cítire kolegurenqe.

Portofoliosqi fiša:

- Palal so gilavdån paşal tire kolëgurå i tradicionålo rromani gili „*I loli phabaj*”, zumav te çitres p-o jekh flipo jekh idëa vaj maj but, save aven tuqe anþar kadaja gili.
- Ker çitre te sikaves duj bersivaxta sikavde e muzikaça kaþar o kompozitëro o Antõnio Vivåldi; palal, zumav p-i jekh aver çuço lil te çitres jekh momënto anþar o spektåkulo kaj dikhlån aj aşundån les. Sikav tire kolegurenqe e çitre thaj vakår palal lenþe.

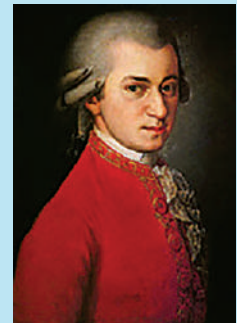
Alosaripnasqo drabaripen:

O Wolfgang Amadeus Mozart

(1756 – 1791)

– jekh „çudipnasqo çhavo”–

O Wolfgang Amadeus Mozart biandilo anþ-o fõros Salzburg anþar i Austria, anþ-jekh kher trine etażurenqo, pherdo muzikalone instrumenturença: lavûta, violå, violonçëlo, klaveçino, hårpa, flåuto. Savorrenþar, vov kamlås maj but o klaveçino (o pradad e pianosqo), savo falas lesqe sar jekh but bari kolivìa, an kaj sasas inkerde verver drabarde çiriklå. Pånða kana sas les trin berşa, o Wolfgang vazdelas pes p-o skamin e klaveçinosqo pesqe phenåqo, i Maria Anna, thaj başavelas kodobor bute loşaça k-o kadava instrumento!

Varvar, råþe, zalas çordanes anþar o sovthan, vazdelas pes kaj klaveçino thaj kerelas gilå kadja sar falas lesqe kaj si te avel i mùzika e dolalinåqe gilënqi. Kana sas les panz berşa, vov astardås te başavel menueturå. Şove berşenþe, başavelas but lokhes k-o piåno vi k-o violonçëlo, kadå, pesqo dad vi pesqi daj ingerden les anglal varesave bare personalitëturå te sikaven lenqe o bimajdikhlo talënto penqo çhavenqo.

Kadå, kana si les şov berşa, o W. A. Mozart telårel anþ-jekh turniro te del koncërturå anþ-e verver fõrurå, aresinsoj, k-o agor, k-i Viena, o şerutno fõros e Austriaqo. Anþ-o kadava fõros vov kerel pes prinzardo anþar pesqo bibisterdo koncërto k-o klaveçino, savo sas başavdo lesþar k-e Thagaresqo Imperiålo Khervaz, kaj e manuşa phendine kaj vov si jekh „çudipnasqo çhavo”. O baro baxtagor/ sukcëso kaj sas les kerdås pesqe dades – le Leopold-os le Mozartosqo – te organizisarel po dur jekh sëria e phirimatenqi anþ-e bare evroputne fõrurå.

Kana sas les deşuduj berşa, o W. A. Mozart xramosardås jekh operëta, savi sas sikavdi bare baxtagoreça k-i Viena. Duj berşa maj palal, vov xramosardås jekh opëra, kaj sas reprezentisardi anþ-i Itålia. E idëe „avenas” lesþe maj anglal te kerel şov berşa, thaj, anþar kodoja, anþa lesqo xarno zivipen xramosardås maj but sar 600 muzikålo butënqe.

Savorre thanenþe, o tikno Mozart çudilås e şunalen pesqe başavipnaça thaj kreaciaça. Vov aştizelas te başavel, te komponisarel „p-o than” bi te açhavel pes duj çåsurå. Inkerelas kodobor lokhes anþ-i godi i mùzika, kaj ame phares aştizas te zanas sar. I mùzika kerdi kaþar o Wolfgang Amadeus Mozart si but loşali thaj pherel e loşaça e ile le manuşenqe, save aşunen la.

Vokabulåro:

O menuëto = jekh selikano, graciõzo francuzikano khelipen; i melòdia palal savi kerel pes kadava khelipen.

I simfonia = xramosaripen, savo si les trin vaj ştar riga thaj si başavdo kaþar bare grùpurå e başavnenqe.

1.4. Evaluàcia

1. Xramosar o gin e imaginaço thaj e gilavipnasço tipo!

1

Kolektivo (o kòro)

2

Grùpo (vokàlo grùpo)

3

Individuàlo (gilavno)

2. O Xarkumàri p-o grast kaðar e Thagaresi Avlin bisterdàs sar te gilavel lokhes jekh gili. De les vast, sikavindoj e çaçe gilavipnasçe pozicie!

Ker i transkripçia e ginençi vaš svàki imàgina.

1

P-e punre

2

Bešindoj xulisto

3

Bešindoj zinzårdo

4

Bešindoj k-i sinia

5

Bešindoj p-o skamin

3. Akana, zandoj so si te keres te gilaves çaçes, xramosar e çaçe variànte!

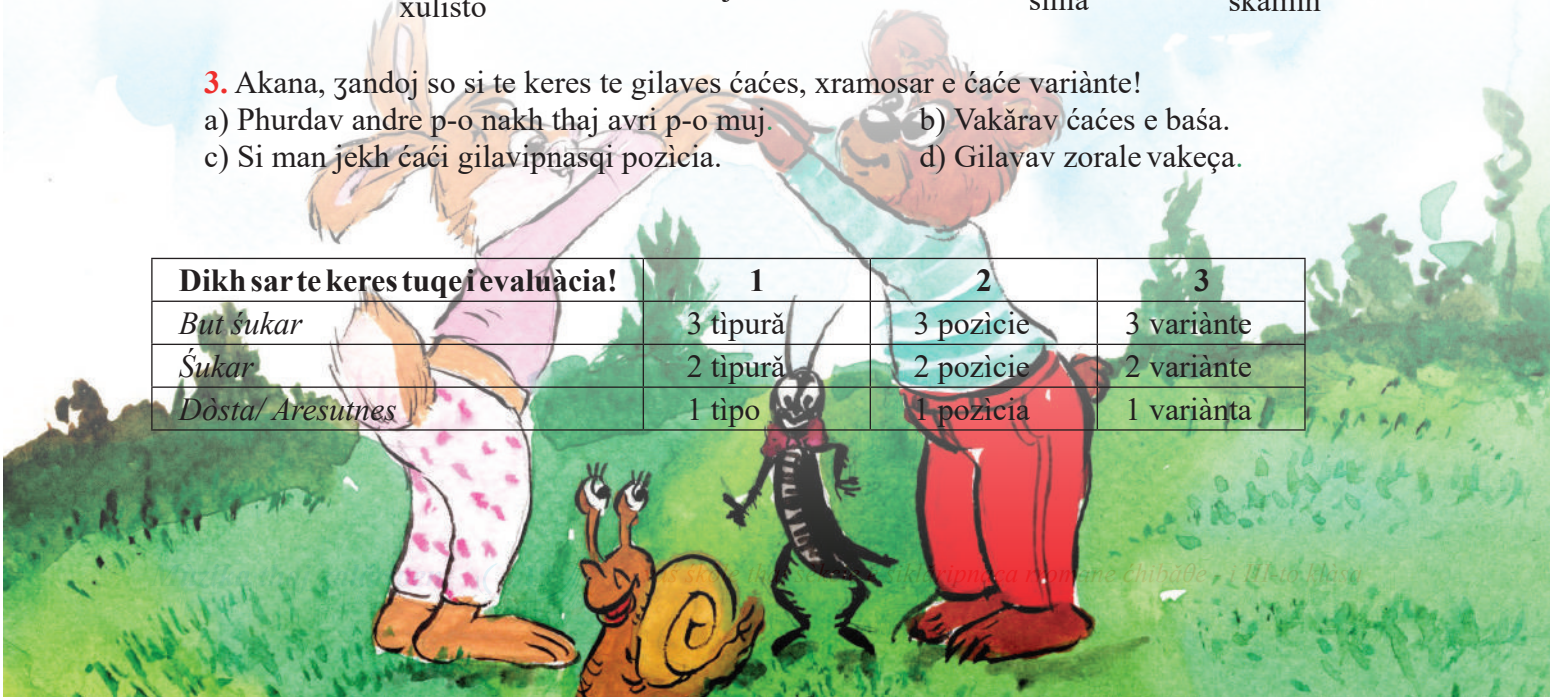
a) Phurdav andre p-o nakh thaj avri p-o muj.

b) Vakårav çaçes e baša.

c) Si man jekh çaçi gilavipnasçi pozicia.

d) Gilavav zorale vakeça.

Dikh sar te keres tuqe i evaluàcia!	1	2	3
<i>But šukar</i>	3 tipurå	3 pozicie	3 variànte
<i>Šukar</i>	2 tipurå	2 pozicie	2 variànte
<i>Dòsta/ Aresutnes</i>	1 tipo	1 pozicia	1 variànta

O 2-to jekhipen: I màgia e Thagaripnasqi e muzikaqo

Andera/ Koncinùtură

- O korporàlo thaj instrumentàlo maripen
- E muzikàla khelnorre
- I orkèstra e khelnorrenqi
- Evaluàcia

E specifika dikhle šajnimata:

1.3. I somrelàcia e notenqe učimatenqi e muzikalone notaciaça.

- Tume khelena verver khelimata, e muzikalone bašença

- e muzikàla nòte, kaθar do₁ k-i do₂, avena reprezentisarde p-e lilorre, kaj avena thovdine p-o portativo, k-i kali phal, anθ-e učipnasqi òrdina kadalenqi;
- tume kerena siklòvnenqe grùpură, kaj te reprezentisaren e muzikàla baša, thaj maj palal kerena pen verver muzikàla khelimata.
- tume šunena verver gilă thaj zumavena te gilaven e gilă palal o šunipen:

- biphare gilă, e dikhipnaça karing i dirècia e učimatenqi;

- biphare gilă, e dikhipnaça karing e diferènçe maškar e vaxta;

- gilavena varesave xarne kotora anθar e šunde gilă.

2.1. O individuàlo/ zenutno gilavipen, anθ-e tikne grùpură, anθ-o kolektivo, phandindoj varesave zalăripnasqe elemèntură thaj o instrumentàlo/ bašavipnasqo akompaniamènto.

- tume gilavena verver gilă thaj muzikàla khelimata;

- anθ-o kolektivo, anθ-e tikne grùpură thaj individuàlo;

- zumavena te inkeren o ritmo zalărimatença le korposqe – marimata anθar vasta, anθar punre vi malavipen e najenqo;

- zumavena te labären muzikàla khelnorre, khethanes e gilavipnaça;

3.1. O sikavipen e reakcienqo, e emocienqo, e xatărimateenqo dine e muzikalone kotorenθar.

- Tume gilavena:

- sikavindoj bilavenqo sar bašavel pes k-e verver muzikàla instrumèntură;

- živindoj emòcie save sine specifika e muzikalone kotoresqe.

2.1. O korporàlo thaj instrumentàlo maripen

Kana sas laço biandipnasqo dïves, *i Thagarnörri e Thagaripnasqi e Muzikaço* xatärdäs pes mišto laçe amalença k-o Khervaž, k-o Palàto! Khethanes line kotor, k-o agor e nakhavipnasqo, k-o *Khelipen e Muzikaço*, jekh khelipen pherdo lošaça vi šukare gilënça, kaj, xatärel pes, *i Thagarnörri e Thagaripnasqi e Muzikaço* kheldäs maj šukar aj, kana e amala marenas anθar vasta, voj sas akhardi te sikavel laçe muzikàla šajnimata thaj sas rugisardi, akhardi te gilavel jekh gili.

I Thagarnörri e Thagaripnasqi e Muzikaço na bešläs te godisarel pes but, tha' thovdäs jekh kondicia, kaj savorre kaj si kothe te lien kotor k-o laço gilavipen; but anθar lenθe na xatärde so mangel, ži kana na ašunde i anglutni ströfa e giläqi. Dikhen tele i gilavdi gili:

Te živel pes lošales

- palal šunipen -

Nakhavipen: o Răzvan Ionuț Călin, o Gheorghe Sarău

Transkripcia: o Neagu Gelu
Anθar e čhavorrenço folkloro

The musical score is written for a single melodic line in treble clef, 2/4 time, with a key signature of one sharp (F#). The tempo is marked as quarter note = 100. The lyrics are written below the notes. The score consists of three systems of music. The first system has two lines of music, the second system has two lines, and the third system has two lines. The lyrics are: Te ži - vel pes lo - ša - les mar kad - ja: Te ži - vel pes lo - ša - les mar kad - ja: Te ži - vel pes lo - ša - les A - sa jekh a - vre - sθe la - čhes Te ži - vel pes lo - ša - les, šu - kar si!

I gili avela gilavdi jekhe thanesθe (kethanes) miškimatença vi marimatença, save sine mangle e versurenθar. Kadja, e čhave – dikhindoj p-o portativo e gineça 2 (vaš o ritmo!) – kana dikhen e lava:

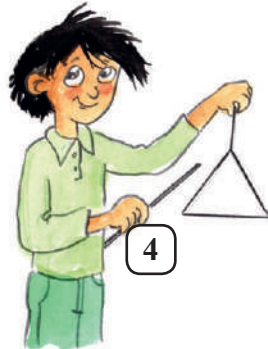
- „Mar kadja!”, maren vastenθar duje varenθar;
- „Mar kadja!”, maren e koča/ čanga e vastença duje varenθar;
- „Ušt kadja!”, maren e punrenθar duje varenθar;
- „Šukar si!”, ker palem savorre kodola marimata, jekh palal avresθe, palal čingarde: „Šukar si!”.
- Šaj te oven kerde vi aver marimata/ daba vaj miškimata p-o dino ritmo!
- Palal so šunde i gili gilavdi kaθar I Thagarnörri e Thagaripnasqi e Muzikaço ašti te phenen palal/ anθar i gili, kaj si jekh muzikàlo khelipen. Sosθar?

Muzikàlo mìsia: *I truj e lošaqi*

Keren buti gruposhe! Khethanes tire kolegurença, keren jekh truj thaj gilaven e lošaça i gili gilavdi kaθar *i Thagarnōrri e Thagaripnasqi e Muzikaqo*. Maren anθar vasta, anθar punre, phiren k-i zervi rig thaj k-i čaçi rig; thaj, k-ašti te avel maj but lošalipen, ašti te maren e vastença anθ-e koça, te malaven e naja, te maren anθar khura vaj te keren aver zalārimata/ miškimata e korposqe...

Ker buti kōrkorro! Palemxramosar e gina le ilustracienqe! Rangār e rangāça „zèleno” o štarrigalo e gineça kaj si vaš o korporàlo maripen/ i korporàlo perkùcia, thaj - vaš e bašavipnasqi perkùcia alosar savi rang manges tu!

Akana si durmilaj, va!

- palal šunipen -

Nakhavipen: o Răzvan Ionuț Călin, o Gheorghe Sarău

Transkripčia: o Neagu Gelu
palal: o Grigore Teodosiu

A - ka - na, si dur-mi - laj, — va! I čar p-i va - zi si šu - kar,

E pa - tri - nă an - θar veš, va! A ka - na, si dur-mi - laj, — va!

I Truj

- palal šunipen -

Nakhavipen: o Răzvan Ionuț Călin, o Gheorghe Sarău

Transkripcia: o Neagu Gelu
Anθar e čhavorrenqo folkłoro

♩ = 100

Sar a - ma - ri truj šu - kar Te ke - ras la zal lo khes E vas - to - rren -
Ka - na phe - nav p - o than te be - šen Man - θe te di - khen E vas - to - rren

θar li - en K - i ča - čí rig bol - den tu - men. La, la, la, la, la, la, la, la, la, la, la, la,
θar li - en K - i zer - vi rig bol - den tu - men. La, la, la, la, la, la, la, la, la, la, la, la,

la, la, la, la, la, la, la, la, la, la, la, la,
la, la, la, la, la, la, la, la, la, la, la, la,

2.2. E muzikàla khelnorre

Inkeren godî!

E muzikàla khelnorre vastden tut te laçhares tiri imaginàcia, tiri keripnasqo şajnipen; von si vestàripnasqe, açaràren tut e muzikalone başeça. Von arakhen pen anða-jekh verver gàma. Puçhlàn tut, varekana, sar inklisle e muzikàla khelnorre?

E arheològurã phenen kaj anθ-e prapurane fòrurã thaj tèmple sas arakhle objèkturã kerde anθar barr vaj kòkalo, save kerenas muzikàla başa, thaj kadala si anθar le maj purane vaxta e historiaqe, zandoj pes vi kadja, kaj o jekhto muzikàlo instrumènto sas arakhlo anθ-i Mesopotàmia thaj si kerdo anθar jekh zivutresqo kòkalo.

Muzikàlo mìaia:

1. Khelipen: *Te zivel pes loşales*

Gilav i gili „*Te zivel pes loşales*”, paruvindoje e marimata anθar vasta vi anθar punre e başença kerde e muzikalone khelnorrenθar.

2. Khelipen: *I klàsa e muzikalone khelnorrençi*

Rode trujal tuθe objèkturã, kaj şaj te avenas paruvde anθ-e muzikàla khelnorre.

K-aşti te keres başa, sar khelesas tut e tuşnãça/ vojagaça panèsqi, e rangenqe şulavòrrãça vaj jekhe angarnenqe moxtonreça, kadja te inklòn başa?

3. Khelipen: *Maras i Tòba thaj o Trinrigalo*

Keren butî gruposθe! Laçharen e klasaşi sàla, kadã k-aşti te açhel jekh vesto than dòsta baro p-o dîlgipen, maj palal keren duj grupe opre-tele barabar. Vakàren zorales svãko silàba anθar e vèrsurã:

*Ma-ras i Tò-ba vi o Trin-ri-ga-lo,
Thaj tu-me in-ke-ren la-ches o vak.*

Kana vakären e vèrsurã/ satara, jekh grùpa zala karing o agor e klasaço, e barabare phirdença, marindoj e *tikne tòbe*, thaj i kolaver grùpa zala anθ-o mamujutno sènso, sa kadã e barabare phirdença, marindoj k-o *trinrigalo* vaj k-e/ anθa miazutne obijèkturã (kudunòrrã, akhora kišajeça/ marakas, tãlgere thaj aver).

Vokabulãro:

- *muzikàlo šajnipen* - i karakteristika e manušesqi te kerel muzikàla aktivimata;
- *i stròfa/ i stròfa e gilãqi* - thovipen anθ-o grùpo e satarenço/ e versurenço jekhe poeziaqe/ jekhe gilãqe;
- *o trinrigalo* - muzikàlo instrumènto
- *i òpera* - artistikani/ muzikàlo kreàcia
- *o arheològo* - o specialisto anθ-o rodipen e historikane nakhipnasço e manušipnasço
- *o koncèrto* - jekh muzikàlo kompozicia
- *inkerel o baš* = kerel o muzikàlo bašavipen (jekhe gilãço)

I Trompèta thaj i tòba

- palal šunipen -

Nakhavipen: o Rãzvan Ionuț Cãlin, o Gheorghe Sarãu

Adaptàcia: o Neagu Gelu
palal: o Petre Ţipordei

♩ = 100 *mf*

Ta, ta, ta, ta, ta, ta, Ka-na i trom - pè - ta ba - šel: ta, ta, ta, ta, ta, ta,
Ta, ta, ta, ta, ta, ta, Te zas ame - la - ches: ta, ta, ta, ta, ta, ta,

E xur-do-rre ki-den pen... I bari tó - ba ma - ren: bum, bum, bum!
Thaj te ba - ša - vas lo - ša - les. I bari tó - ba ma - ren: bum, bum, bum!

1. Vi i tik - ni tó - ba: bum, bum, bum, bum, bum! bum!
Vi i tik - ni tó - ba: bum, bum, bum, bum, bum! bum!

Rekomendàcia:

Anθ-e maršaço tèmpe, e xurdorre zan palal o rìtmo, jekh po jekh, anθ-i kolòna. Kerena pen imitàcia kadalenqi: o bašavipen k-i trompèta, e marimata anθ-i bari tòba thaj anθ-i tikni tòba.

Šanenas kaj...?

- E tòbe sas arakhle i jekhto var anθ-e afrikane triburã, thaj sasas len verver fòrme, barimata thaj vi verver labãrimata.
- E afrikane tòbe sasas utilizisarde te „vakären”, te traden/ te bičhalen k-e bare durimata baša aj lenço rìtmo isindoj jekh „bivakãrdi” čhib.

2.3. I orkèstra e khelnorrenqi

E basávne

- palal únipen -

Nakhavipen: o Rázvan Ionuț Călin, o Gheorghe Sarău

Adaptàcia: o Neagu Gelu

palal: o Grigore Teodosiu

♩ = 80

Ame sam ba - šav - ne ves - te, Kaj ba - ša - ven šu - kar Ame sam ba - šav -

ne ves - te, Kaj ba - ša - ven šu - kar

Ame k-i la - vù - ta ba - ša - vas I la - vù - ta ke -
Ame k-i trom - pè - ta ba - ša - vas I trom - pè - ta ke -
Ame k-i tò - ba ba - ša - vas I tò - ba ke -
Ame k-i ku - du - ni ba - ša - vas I ku - du - ni ke -

rel kad - ja: I la - vù - ta ba - ša - vas I la - vù - ta ke - rel kad - ja:
rel kad - ja: I trom - pè - ta ba - ša - vas I trom - pè - ta ke - rel kad - ja:
rel kad - ja: I tò - ba ba - ša - vas I tò - ba ke - rel kad - ja:
rel kad - ja: I ku - du - ni ba - ša - vas I ku - du - ni ke - rel kad - ja:

tim, tim, tim, tim, tim, tim, tim, tim, tim, tim, tim, tim, tim, tim,
ta, ta, ta, ta, ta, ta, ta, ta, ta, ta, ta, ta, ta, ta, ta,
bum, bum, bum, bum, bum, bum, bum, bum, bum, bum, bum, bum, bum, bum,
kling, kling, kling, kling, kling, kling, kling, kling, kling, kling, kling, kling, kling, kling,

tim, tim, tim, tim, tim, tim, tim, tim, tim, tim, tim, tim, tim,
ta, ta, ta, ta, ta, ta, ta, ta, ta, ta, ta, ta, ta,
bum, bum, bum, bum, bum, bum, bum, bum, bum, bum, bum, bum,
kling, kling, kling, kling, kling, kling, kling, kling, kling, kling, kling, kling,

Inkeren godì!

I orkèstra si jekh baro grùpo basávnenqo, save basávnen khethanes jekh muzikàlo kreàcia k-e verver muzikàla instrumènturà. I orkèstra si tradini kaθar jekh *tradinàrno/ dirigèto*.

Rekomendàcia:

Dikh e zivde cítre „E aristokratikane bilà” thaj xramosar save muzikàla instrumènturà prinzardàn! Savo si o kamlo instrumènto e Berliozosqo?

Garavdo lav:

Si les pipèri maškar danda,
Inkalavel šukar baša
Vi te zanen: anθar sastri vov na-i!

Muzikàlo šunipen:

Ašunen „O Petrikà thaj o ruv” kaθar o Sergei Prokofiev.

Somevaluàcia:

Ker i verifikàcia te/ kana:

- Kerdàn godàverale vi saste propozìcie, kana sikavdàn o maj kamlo tiro khelnorro!
- Xramosardàn jekh garavdo lav e rimaça!
- Ćitrisardàn o kamlo khelnorro!

Portofoliosqi fiša:

- Zumav te ćitres p-i jekh ćitripnasqo lil tiro o maj kamlo muzikàlo khelnorro!
- Ker jekh garavdo lav palal kadava khelnorro!
- Ker jekh *prezentaciaqi fiša* le maj kamle muzikalone khelnorresqi!

Alosaripnasqo drabaripen:

O **Taràfo**¹ si jekh muzikàlo formàcia, kerdi anθar jekh tikno grùpo e bašavnenqo (kaθar 3 zi k-e 8), savo bašavel bašavipnasqi vaj selikani/gavutni mùzika. Von utilizisaren, generalosθe, instrumènturà e sastrutne kordença vi, khethanes lença, maj lien, ácaral, jekh instrumènto specìfiko e folklorikane zonaqo. Anθ-i Muntènia thaj i Oltènia: i kòbza thaj o cambàlo, anθ-i Moldòva: i trompèta thaj i duruvli, anθ-o Banàto: o taragòto, anθ-i Transilvànica: o klarinèto, anθ-o Maramùreš: i gitàra e 2-3-e kordença, anavàrdi biçaçes i *zòngora*, kodolesqe o lav si les o mandaipen e *pianosqo* anθ-i magàrikani ćhib.

O Taràfo anθar Mavrodin, Teleorman – ka-o maškar e XX-tone šeliberšesqo

O Taràfo le phralenqo Gòre pašal i bari gilavni, i Romika le Puçànuosqi – ka-o maškar e XX-tone šeliberšesqo

instrumènturà, sar: e ćaràqo thavorro, i kòza e mesteakànosqi, e maçhesqo sòlzo, i patrin thaj aver. Pašal kadava tipo e orchestraqo maj arakhas orkèstre anθar šoldaricnça/duruvlãriença, e vuštòrrènça, e kobzença thaj aver.

¹<https://ro.wikipedia.org/wiki/Taraf>.

I **orkèstra e selikane/ gavutne muzikaqi**, avere rigaθe, si kerdi anθar but muzikàla instrumènturà, savenθar, sa vrjama, si kodola anθar i familia e instrumenturenqi e kordença thaj tulungoça, palal - o cambàlo, o nàjo, i duruvlòrri, o pišotalo/ o akordiòno, i kòbza, o ćimpòjo, thaj, varvar, i trompèta vi o taragòto. Orso selikani orkèstra si lan vi gilavne, vi bašavne, thaj, varvar, kadala bašaven k-e “xoxavne”

O Taràfo e Viktorsego le Predeskuosqo kaθar o maškar e XX-tone šeliberšesqo

2.4. Evaluàcia

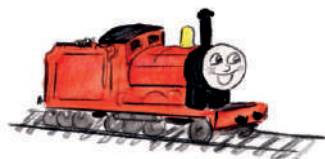
1. Save anθar e khelnorre sikavde maj tele ašti te aven anavàrde *muzikàla khelnorre*?

a) o triànglo/ trinrigalo poràça   b) i tòba

c) o elektrikano trenorro

d) i kastanièta

2. Xramosar o telutno tabèlo thaj pher les e gineça e imaginaço kaj 3al vaš svàko maripnasço tipo.

1	2
korporàlo	instrumentàlo

I 1-to imàgina

I 2-to imàgina

I 3-to imàgina

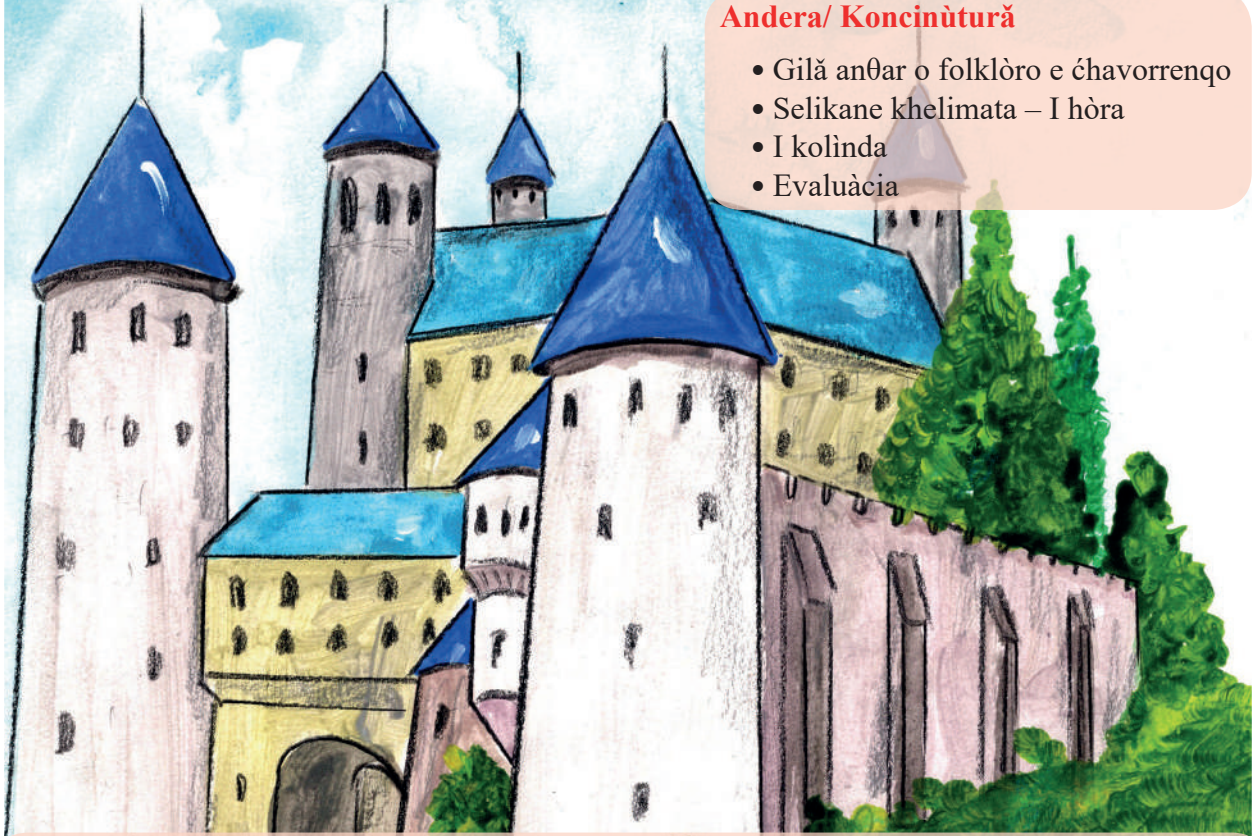
3. De trin misala e korporalone maripnasçe, aver sar kodola dine anglal.

Sar te keres tiri evaluàcia:	1	2	3
<i>But šukar</i>	3 variànte	3 imàgine	3 misala
Šukar	2 variànte	2 imàgine	2 misala
<i>Dòsta</i>	1 variànta	1 imàgina	1 misal

O 3-to jekhipen: Loşalipen vi vestipen anθ-o Thagaripen e muzikaqo

Andera/ Koncinùtură

- Gilă anθar o folklòro e çhavorenqo
- Selikane khelimata – I hòra
- I kolinda
- Evaluàcia

E specifika şajnimata, save si dikhipasqe:

1.1. O aşunipen vi o siklòvipen nesave gileno anθar o folklòro e xurdorenqo, kolinde, nesave lokhe butênqo anθar o kulturàlo patrimònio/ barvalipen, e dikhipnaça e nesave diferencenqo.

- tume aşunena vi siklòvena, anθar o dikhipen e diferencenqo maşkar muzikàla çhanda:

- gilă anθar o folklòro e xurdorenqo;
- gilă anθar o tradicionàlo muzikàlo folklòro - kolinde;
- gilă anθar o muzikàlo folklòro – khelimata thaj selikane khelimata.

1.2. O arakhipen e uçipnasqe thaj e vaxtesqe diferencenqo maşkar başa, anθ-o aşunipen nesave muzikalone kotorenqo.

- tume aşunena muzikàla kotora thaj prinzarena lùnga/ dilga vaj e xarne başa:

- gilă tikne pharipnasqe, dikhindoj karing i dirèkcia e uçimatenqi;
- gilă tikne pharipnasqe, dikhindoj karing e diferènçe anθar vaxta.

3.2. O sikavipen anθar korporàla zalàrimata/ mişkimata e nesave muzikalone butênqo/ kotorenqo.

- tume prinzarena vi khelena:

- verver selikane khelimata, anθ-o grùpo vaj p-e zute;
- veste khelimata p-e verver muzikàla kotora.

3.1. Gilã anθar o folklòro e çhavorrenqo

I barrutni phurt

- palal ùnipen -

Nakhavipen: o Răzvan Ionuț Călin, o Gheorghe Sarău

Transkripçia: o Neagu Gelu
Anθar e çhavorrenqo folklòro

$\text{♩} = 100$

I ba - rrut - ni phurt te - le pe - lăs
A vilăs o pa - ni thaj la li - lăs

Ke - ra-va a - ver ú - kar thaj nevi But maj zu - ra - li thaj maj u - í.

Inkeren godí!

O muzikàlo kotor „*I barrutni phurt*” kerel rig anθar o folklòro le çhavorrenqo.

E gilã, save sine anθar o folklòro le çhavorrenqo, si len jekh puranipen but baro thaj sine kerde astarindoj vi kaθar natùra, vi kaθar o zivipen e votanënqo, e rukhenqo aj e zivutrenqo, tha' vi anθar o zivipen e manušenqo. Von si kerde le çhavorrenθar.

Rekomendàcia:

Zumaven te siklòven i melòdia la gilãqi „*I barrutni phurt*”, gilavdi e siklãrnesθar kaj piàno (i elektronikani òrga vaj jekh aver muzikàlo instrumènto).

Gongrov, gongrov

- palal ùnipen -

Nakhavipen: o Răzvan Ionuț Călin, o Gheorghe Sarău

Transkripçia: o Neagu Gelu
Anθar e çhavorrenqo folklòro

Gon-grov, gon-grov Gon-grov, ko-do - bèl - ko In-kal ùn-ga gu-ru-va-ne

Thaj za k-o ta - lo Thaj p-o pa - ni ta - to.
Thaj za k-i De - räv Thaj p-o pa - ni ú - drut - no.

I pendexlin

- palal šunipen -

Transkripcia: o Neagu Gelu
Anþar e çhavorenqo folkloro

Nakhavipen: o Răzvan Ionuț Călin, o Gheorghe Sarău

♩ = 100

I pen-dex-lin, I pen-dex-lin, a-ven te khe-las I pen-dex-lin, I pen-dex-lin
bax ta-le te avas I pen-dex-lin, I pen-dex-lin, o pre te xu tas I pen dex lin, I pen dex lin,
a-me te siklō-vas Kon khe-lel I pen-dex-lin, Vov ba-ro ma - nuš re - se - la,
Kon pen - dex - lin íi khe - le - la, Vov sa tik - no - rro a - çe - la.

Vokabulàro:

O folkloro = o savoripen/ o butipen e artistikane, literarone, muzikalone vi plastikone kreacienqo th.a., o butipen le selikane acarenqo vi le tradicienqo jekhe themesqo vaj jekhe regionosqo.

Muzikàlo khelipen:

O khelipen thavdel pes kobar vryàma kamen e çhave. O gin e çhavorenqo, save lien rig kaj khelipen, si te avel jekh gin kaj ašti te avel dino dujenþe; e çhave astaren o khelipen, zaindoj vi gilavindoj palal e maršesqo ritmo. Kaj o astaripen e dujtone strofaqo, o jekhto vi o dujto çhavo thon pen muj mujesþe, astaren penqe pe daxne/ çaçe vasta thaj vazden len, kerindoj jekh phurtàqo àrko. Telal e phurtàqo àrko, savo vazdàs pes, nakhen e savorre çhave. Palal so nakhena telal e phurtàqo àrko vaj telal e phurtàqe àrkurà kerde zi lenþe, e çhave vazdena – duj po duj – aver phurtàqe àrkurà.

Palal so nakhlo o palutno çhavo telal i phurt, kodola duj çhave, save kerde o jekhto phurtàqo àrko putren penqe e vasta thaj aven anþre, rendosþe, – palal sar sas kaj o astaripen e khelipnasqo – k-ašti te nakhen vi von telal phurt.

Po dur, savorre phurtàqe àrkurà peraven pen palal i ordina sar von sas vazdinde, thaj kaj o kolaver kan e phurtàqo vazden pen – jekh po jekh – aver phurtàqe àrkurà.

O agordinipen e khelipnasqo kerel pes e çhavença arakhle/ thovde rendosþe, zaindoj vi gilavindoj, sar ka-o astaripen e khelipnasqo. Kodolesqo, kaj o astaripen e khelipnasqo, o çhavo anþar o séro e rendosqo astarel pes te kerel jekh sa kodova rèndo, e saveça agorisarel pes o khelipen.

Gilaven „Xasardem jekh dikhlorro”!

Dikhlorro - palal šunipen -

Nakhavipen: o Răzvan Ionuț Călin, o Gheorghe Sarău

Transkripcia: o Neagu Gelu
Anθar e čhavorenqo folkloro

♩ = 80

Xa-sar-dem o dikh-lo - rro___ Kon man-qe a - ra-khela les Man-qe pal-pa -
le te del les Kaj me ču-mi - dav - les. Kon a - ra-khlās o di-khlo-rro Man' te del les
par - pa___ le A - me sa - vo - rre khe - la - sa A - me ču - mi - da sa.

Muzikàlo khelipen: „O dikhlorro”

Gilaven „Xasardem jekh dikhlorro”? Kana gilaven i gili, bešen p-e skamina trujesθe vi garaven o dikhlorro/ o khosnorro, nakhindoj les kaθar jekh kaj o aver. Numa' jekh kòrkorro čhavo ačhel punrenθe thaj vov si te arakhel/ te phenel kaj si garavdo o khosnorro. Arakhindoj pes o khosnorro, o čhavo kaj savesθe sas arakhlo o khosnorro kerela rolesqo paruvipen e čhaveča ačhilo punrenθe zi akana.

Khelipnasqi variànta:

Khelel pes po xanci/ po zàla štare čhavenča. Si te avel tut jekh khosnorro/ dikhlorro. E čhave bešen trujesθe, thaj jekh – bešindoj avrål trujesθe – jekhe khosnorreča vaj jekhe pištirieča zal pesqe trujal/ del truj vi gilavel. Palal so sas gilavdi i gilòrri, e čhave - save inkerenas pen vastenθar - phanden e jakha vi kodova kaj bešelas avrål o truj thol o khosnorro pala-e zenă jekhe čhavesqe. Palal, e kolaver čhave putaren e jakha thaj svàko lenθar dikhela pes palal pesqe zenă. Kodoles saves si les o khosnorro si te čumidel p-o muj le kodoles kaj si avrål o truj. Kodova e savesθe reslo o khosnorro paravela le anglutne čhaves, avrål o truj, thaj sa kadja maj dur zi kaj o agordinipen e khelipnasqo.

Muzikàlo mìaia: I gili „O rričhinorro” (anθar gilă le čhavorenqe)

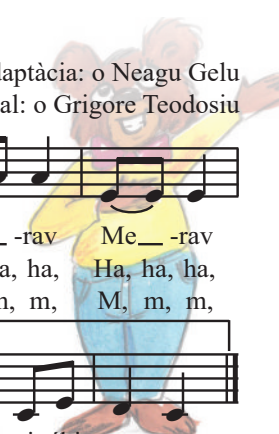
O ričhinorro - palal šunipen -

Nakhavipen: o Răzvan Ionuț Călin, o Gheorghe Sarău

Adaptàcia: o Neagu Gelu
palal: o Grigore Teodosiu

♩ = 100

Phen man-qe a - ka - na te san go - dă - ver Me___ -rav Me___ -rav Me___ -rav
Sar ke - rel o tik - no ri___ -či - no - rro? Ha, ha, ha, Ha, ha, ha, Ha, ha, ha,
M, m, m, M, m, m, M, m, m,
1. Me___ -rav Ka - dja ke - rel o tik - no ri - či - no - rro -no ri - či - no - rro.
Ha, ha, ha,
M, m, m,

1. Gilaven i gili „O rriçhinorro”!
2. Xulaven tumen anθ-e duj grupe vi gilaven, kadja: i 1-to grupa le anglutne duj vèrsurà, thaj i 2-to grupa e kolaver duj vèrsurà, kaj maj si anθar kodoja stròfa, palal parujen i òrdina!
3. Gilaven i gili „O rriçhinorro”! vi - thovindoj le maj pherasutne tumare amales – den tume, pherasutne çhandesθe, o „amboldipen” e rriçhinorresqo.

Kreaciaqi butilin:

1. Patàn kaj ašti te paruvas o maškaralo/ šerutno personàžo e gilàço „O rriçhinorro”!, avere zivutreça? Savo te ovel kadava? Te zumavas e „Krikràleça”, palal vi e Šošojeça!
Savo/ kaj si o maj šukar alosaripen?
Zumaven p-i jekh çitripnasqo lil te keren jekh imàgina e variañaça/ e alosaripnaça kaj çajlile tumen po but!
2. Lien jekh papiri/ jekh lil thaj dujaren/ patàren les k-o paš palal o buxlàripen. Palal, çhin p-o lunzipen e dujaripnasqo. Dujar/ Patàr maj dur e lilesqo kotor zi kana keres jekh evantàjo. Çitràr p-i jekh anθar riga jekh figùra çhavesqi vaj çhajaqi. Çhin palal o çitràrdi/ xramosardi figùra, palal rangàr svàko figùra. Kide klejoça/ klejar o jekhtho vi o palutno personàžo anθar kodola formisarde. Akana, o khelipen, i hòra, si kaj agor!

Muzikàlo khelipen: *Marav anθar vasta*

Marav anθar vasta

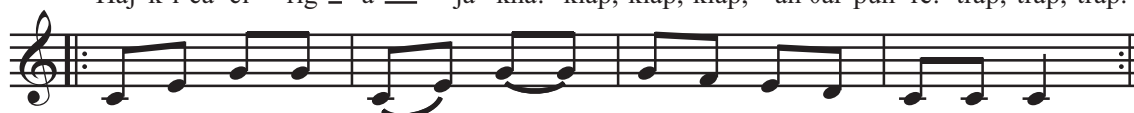
- palal šunipen -

Adaptàcia: o Neagu Gelu
palal: o Grigore Teodosiu

Nakhavipen: o Răzvan Ionuț Călin, o Gheorghe Sarău

Ma-rav an θar vas- ta, vas - ta: klap, klap, klap, an-θar pun-re: trap, trap, trap.
Haj k-i ça-çi rig- a- ja - kha: klap, klap, klap, an-θar pun-re: trap, trap, trap.

Bol - das a - men, bol- das Thaj i hò - ra ame šir - das
Bol - das a - men, bol - das a - men, Sa - vò - rre sam lo - ša - le.

E xurdorre gilaven thaj keren e zalàrimata sikavde kaθar o tèksto.

K-e lava:

- „Klap, klap, klap”, maren anθar vasta trin var thaj achen p-o than;
- „Trap, trap, trap”, maren anθar punre trin var thaj achen p-o than;
- „Boldas amen, boldas amen”, e xurdorre bolden pen p-o than;
- „Haj anθ-i hòra te khelas”, e xurdorre den penqe e vasta jekh avresθe;
- „Haj k-i çaçi rig ajakha”, e xurdorre zan trin phirda k-i çaçi rig thaj maj palal maren trin var anθar punre;
- „K-i zervi rig ajakha”, palemlien pen sajekh zalàrimata k-i zervi rig;
- „Boldas amen, boldas amen”, e xurdorre bolden pen p-o than;
- „Savorre sam lošale”, von maren anθar vasta.

Palal so siklile i melodia vi o tèksto e khelipnasqo, e çhave gilaven vi keren e miškimate sikavde kaðar kodova tèksto. Kadja, kaj e lava: „*Trap, trap, trap*”, von maren trine varenðar anðar punre thaj açhaven pen.

Kaj e lava: „*Vi khelipnasðe astaras amen*”, e çhave den penqe o vast.

Kaj e lava: „*Hai daxnesðe, dikh, kadja*”, e çhave zan karing i daxni rig normalone phirdença, inkerindoj pen vastenðar.

Kaj e lava: „*Vi zervesðe sa kadja*”, e çhave zan karing i zervi rig.

Kaj e lava: „*Boldas amen, pal' boldas amen*”, e çhave bolden pen thanesðe.

Kaj e lava: „*Vi savorrença loðaras amen*”, marel pes anðar pâlme/ vastorre.

Kodova kaj vazdel o khelipen liel aktivo rig, gilavindoj vi kerindoj e miškimate khethanes le çhavença.

Variànta:

E çhave, bešindoj trujesðe, p-o than, maren anðar vastorre, keren phird p-o than (zervo - daxno/ çáço, zervo), vasta kaj maðkar (k-e beça) thaj boldipen thanesðe; palal, astarde vastenðar, keren phird angle karing o andrutnipen e trujesqo 1, 2, 3, maripen p-o jekh punro (4) thaj mamujutnes (palal) sa kadja 1, 2, 3, maripen e kolavre punrença. Astarel pes karing i daxni rig sade phirdença, jekhe maripnaça p-o palutno vaxt thaj palal zervesðe, sa kadja. Palemliel pes o boldipen e vastença k-e beça (kaj maðkar), palal lien pen vastesðar, kerel pes jekh phird angle karing o andrutnipen e trujesqo vi palpale, trujesðe.

Muzikàlo ùnipen:

O Krikràlo. <https://www.youtube.com/watch?v=UEHXTG0tYX8>

Rekomendàcia:

Zumaven te anen tumenqe godi kozom po but anðar e khelimata, kaj tume khelde len (vaj: khelen len!) vaj gilavde len! Sikaven len vi tumare kolegurenqe te siklòven len vi von! Khelen vi gilaven khethanes lença!

Alosaripnasqo drabaripen:

O Joseph Haydn (b. 1732 – m. 1809)

Dobàri kaj òov berša. Pànda/ Ìnke kana sasas les òov berša, o tikno o Joseph Haydn, biandilo Austriaþe, sikavdàs jekh nabutmaladilo talànto vaś o siklòvipen e muzikaqo. Kodolesqe, pesqo dad vi pesqi daj anþrexramosarde les kaj jekh muzikaqi škòla. Jekhe baredivesesþe, jekh fanfàra/ muzikaqi bànda sasas te nakhavel o sasto fòros, kaþar jekh rig kaj i kolaver. Anþar jekh biažukerdo suro, i fanfàra ačhili bi dobarisqi.

Palutne momentosþe, o direktòro e školaqo lias i decizia te thol le tikne òove berśenqoro Haydnes te marel i dòba an-i fanàra. Resindoj khere, jekhe kasave butàqe drežàça, o nevàralo čhavo, bi te avel les khere jekh dòba te marel la te siklòl, lias jekh bari balani areça, kaj gelmedisarel pes o xumer e manresqo, thaj učharavdàs i balani jekhe poxtaneça, kaj phandlàs les lačhes e doràça kaþar o muj e balanàqo. Palal, thovindoj p-o jekh skamin o „instrumento”, kaj falas te avel „jekh dòba”, o Haydn lias jekh rovli vi astardàs te marel truśaça „arakhle” dobaþe, učharavindoj areça o sasto mobilièro kheresþar.

Xatàrel pes kaj kadaja paramiçi na ačhili bi te avel pokindi! Savorre kadalença, o tikno dobàri mardàs baxtàça i dòba e fanfaraqi kothe kaj o barodives sasas organizisardo forosþe. Anþar kadava maladipen aśti te avel xatàrdo, opral berša, pesqo cirdipen e bare kompozitorosqo karing dòbe. Pesqe kompozicienþe, e dòbe inkerenas o than le gilavnenqo, jekh bimaladili buti p-i kodoja vrjàma. Kodole 77-one pesqe živipnasqe berśenþe, o baro kompozitòro xramosardàs 104 simfonie vi but aver muzikàla butà.

Rekomendàcia:

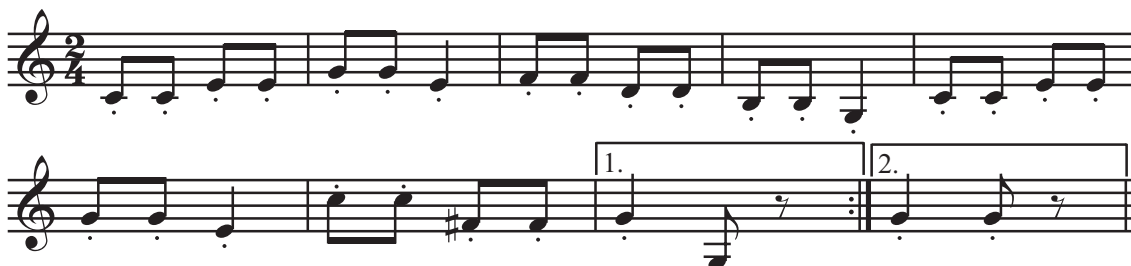
Rode p-o internèto kadala muzikàla kotora xramosarde kaþar o Joseph Haydn thaj òun len bare dikhipnaça:

- *I simfonia le čhavorrenqi (e khelipnasqe kotorenqi)* - „Simfonia copiilor (a jucàriilor)”, kaj jekh duruvlòrri/ flùjero delas òol sar o kùko, thaj jekh pìpa panèça – sar o gilavipen e čiriklànqo;
- Muzikàla kotora anþar *Berśesqe kotora* („Anotimpurile”);
- I simfonia *O biažukàripen* („Surpriza”), i dujto rig, kaj aśti te aśunes baśa marde kaj timpànurà (save miazon e dobença, sar nište bare kakavà).

Kotor anþar I simfonia „O biažukàripen”

- palal òunipen -

Mùzika: o Joseph Haydn

Zanenas kaj...?

- Na zanel pes laches kon xramosardàs *I Simfonia le chavorrenqi* (e khelnenqe kotorenqi). Vùni/ Varesave muzikològurà phenen kaj o Leopold Mozart si o autòro, aver phenen kaj o Joseph Haydn si.
- Kana si jekh koncèrto klasikane muzikaqo, maren pen e vastorre/ e pàlme kaj o agor e muzikalone kotoresqo. Varvar, si phares te des tut godì kana o muzikàlo kotor reslo kaj agor, kodolesqe šaj te avel les maj but riga. Dikh jekh svàto! Kana o dirigènto xulòl e angalà thaj amboldel pes karing o pùbliko, sikavel pes kaj o kotor, ćacìpnasøe, agordàs pes. Si, kadja, o momènto te mares anøar vastorre/ pàlme.
- I klasikani mùzika si o „kondimènto” e zaponikane tazlinàqo. E zaponikane manrenqe pekàrà phenen kaj i mùzika den len vast te keren manre but laçe. Von šunen klasikani mùzika, na sigali, thaj maškar odova o xumer baròl. Respektisarindoj/ Bìuštavindoj kadaja recèta, e zaponikane tazlãrà/ xamasqe kiravne dikhle kaj o manro si po kovlo thaj si les jekh gunz maj laçho.

3.2. Selikane khelimata – I hòra

I hòra si jekh anθar le maj reprezentativa gavutne/ selikane khelimata, kaj si khelipen prinzardo anθ-e savorre folklorikane regiònură amare themesqe. I hòra inklisli e magikane roloça, vaş o kidipen e laçe odënqo vi vaş o naşavipen le kodole zungale odënqo, i darrin kadale selikane khelipnasqi xasarindoj pes anθ-o tamplipen e istoriaqo. Sarkon sel lias vunzilesθe kadava khelipen thaj avdïves inklöl telal verver anava: *Khelipnasqi hòra, Şunipnasqi hòra, I bari hòra, Rumunikani hòra, Rromani hòra, Moldovikani hòra, Banatosqi hòra/ Hòra anθar Banàt* th.a. Bare kompozitòrură e svakone nămosqe/ e narodosqe line bute varenθar anθ-e lenqe kreàcie anθar o drabardo sundal e selikane khelipnasqo, thaj i Hòra sasas sa vrjâma jekh patïvali butï, diindoj le muzikaqe şunalesqe çáce kuç mandina (misala/ eksèmplură anθar e rumunikane kompozitòrură: o George Enescu, o Anton Pann, o Paul Constantinescu, o Tiberiu Brediceanu vi but aver!).

Muzikàlo mîsia:

1. Keren jekh tikno khelipnasqo spektàkulo anθa tumari klâsa. Xulaven tumen anθa maj but grùpe, palal siklòven jekh gili anθar jekh regiòno e themesqo thaj o khelipen „I çulăndra”, palal o sikavipnasqo başavipen e siklărnesqo kaj viòra vaj k-o piano (elektronikani òrga). Jekh tumaro kolègo, alosardo kaθar o siklărno, gilavela khethanes leça, thaj an-kadva vaxt tume khelena. Avela but asavipnasqo!

I çulăndra

- palal şunipen -

Muzikàlo folklòro

Transkripcia: o Neagu Gelu

♩ = 100

Keren buti gruposhe! Keren jekh hõra (jekh trujalo khelipen) paşal tire kolëgură thaj keren e siklile phirda an-sajekh vrjama kana gilaven i gili „Hõra anþar Banat”, vakãrindoј i silãba „LA”.

Hõra anþar Banat

- palal şunipen -

Muzikãlo folklõro

Muzika: o Tiberiu Brediceanu

Keren buti gruposhe!

Xulaven tumen trine grupenþe. Svãko grupa zumavela te kerel e phirda jekhe selikane khelipnasqe (Nasigali Hõra, i „Ciuleandra” vaj i „Braşoveanca”). E çhave anþar e grupe, kaj dikhen le kodolen, save khelen penqe, si te arakhen palal savo khelipen si, palal te zumaven vi von e phirda avere selikane khelipnasqe.

Keren buti gruposhe!

1. Keren jekh tikno khelipnasqo spektãkulo anþa tumari klãsa. Xulaven tumen anþa maj but grupe, palal siklõven jekh gili thaj jekh khelipen anþar jekh regiõno e themesqo. Avela but asavipnasqo!

2. Keren buti anþa zute!

3. Alosar tuqe jekh zuto thaj khel khethanes i „Braşoveanca”!

I „Braşoveanca”

- palal şunipen -

Muzikãlo folklõro

Transkripçia: o Neagu Gelu

Inkeren godi!

* O selikano khelipen anθar i Muntenia, i **Ciuleandra**, si les jekh ritmo, kaj resel anθar so maj but maj sig. Khelel pes kana si o barodives e **Sânziene**. Astartel jekhe trujale khelipnaça (jekhe horaça) but lokhorri, palal oritmo e muzikaço vi o mišķipen sigären pen so maj but. Sine xramosarne, save, drabarde kaθar kadava khelipen, xramosarde palal lesθe kotor kotoreça pençe xramosarimatenθe. Sar misal, o Liviu Rebreanu anθ-o romàno i „Ciuleandra”.

* Maladilo po but kaj o astaripen e pašmilajesço, o **Scaloianul** (o kalojàno) si jekh selikano açar/ pràktika k-aš-te avel andino o brišind vi vaš o duràripen e šukipnasço. Kadaja pràktika malavel pes anθ-i Oltenia, i Muntenia, i Dobrogea vi anθ-i Moldova. Butvar, kaj o agor e ritualosço e praxosaripnasço e kalojanosço (kaj si jekh kùkla/ papùša anθar çik e muršikane xarakteristikença), bašavel pes kaj duruvlörri vi andar o çimpòjo, kerindoj pes jekh hòra (trujalo khelipen) vi aver khelimata zi xore rătăθe.

* I **Braşoveanca** si jekh selikano khelipen anθar Ardeal. Vov khelel pes anθa zute. Kaj astaripen, o ritmo si lokhorro, thaj maj dur kadava sigärel pes. E khelnençe zute keren duj phirda angle, palal - duj palpale thaj parujen pençe thana.

* I **nasigali hòra** si jekh selikano rumunikano khelipen, anθa kaj e khelne/ e khelitòrä astaren pen vastesθar, kerindoj jekh truj. E phirda anθar kadava khelipen sine na sigale.

Muzikàla khelimata: Phirda

1. Maj anglal, savorre çhavorre gilaven lokhorres i melodia e giläqi „Hòra”, azutisarde kaθar o siklärno.

Hòra

- palal šunipen -

Nakhavipen: o Gheorghe Sarău, o Răzvan Ionuț Călin

Adaptàcia: o Neagu Gelu
Anθar e çhavorenço folklòro

Av p-i_ xar, ka - the, kaj kham si Ba - ro khe-li - pen te in - za - ras

Kon o__ phird les na si - klö - la An-θi hò__ -ra na khe - le - la

- Palal o lokhorro gilavipen e melodiaqo, e çhavorre xulaven pen anða trin grupe: i I-to grupa kerela jekh maj tikni hòra, i II-to – savi si kerdi anðar çhaja – gilaven vi maren anðar vastorre, thaj i III-to grupa – kerdi anðar çhave, kaj gilaven vi maren anðar punro.
- Kaj o dujto sikavipen, šaj te gilavel pes, astarindoj kaðar jekh tèmpo, kaj baröl po dur, barärel pes o sigipen e gilavipnasqo.

Hòra

- palal šunipen -

Anðar e çhavenqo folklòro

Adaptàcia: o Neagu Gelu

$\text{♩} = 110$

Bu-su-jo-kos - qi pa-trin Tra, la, la, la, la. Te khe-len sa e çha-ve aven!

Tra, la, la, la, la. Tra, la, la, la, Tra, la, la, Tra, la, la, la, la, la.

Muzikàlo khelipen:

„O çhavo, p-i rovli inklisto”

O çhavo, p-i rovli inklisto

- palal šunipen -

Nakhavipen: o Gheorghe Sarău, o Răzvan Ionuț Călin

Adaptàcia: o Neagu Gelu
palal: o Timotei Popovici

$\text{♩} = 80$

E vèrsurà la gilàqe:

1. P-i rovli inklisto

Xutelas o çhavo,

Vi po šero vazdino

Opre les inker'las vo'.

Hop anða xutipen

Hop ... hop!...

2. Kadja našelas

Sa nakhavelas pes

Le grastorres marelas les

Vi sa phenelas les':

Hi ...grastorrea, hi...

Hi ... hi!

3. Tha 'o grastorro but sigalo

Xutindoj opre, kamalo,

But nasul lupunzel pes

Aj sig tele peravdās les.

Zdup! Phuvăþe, zdup, zdup!

Zdup! Phuvăþar, zdup, zdup!

Kadava si jekh khelipen dino anθ-i progràma e muzikalone edukaciaqi. Kadale khelipnasθe, mangel pes o formisaripen jekhe but-but precizone aštìpnasqo: *o keripen e pauzaqo, kaj si anglal o mamujvaxt.*

Kodolesθar, i pàuza thaj o ritmo avena sikavde kaθar e manúsesqo kòrpo: marimata anθar vasta vaš pàuze thaj vi i dab pa koç k-ašti te avel markirime o ritmo e gilàqo.

O regulamènto e khelipnasqo si kadava:

1. i pàuza pa mamujvaxt, jekhe paše vaxtesqi, si kerdi anθar jekh dab anθar vasta.
2. i pàuza jekhe vaxtesqi, kaj ingerel/ gelet i gili karing jekh regulime ritmo, si kerdi anθar duj daba anθar vasta.
3. i sinkopime melòdia anθar i jekhto rig e gilàqi si akompanisardi ritmikone çhandesθe anθar i alternativo dab e koçenqi.
4. i regulime melòdia si akompanisardi ritmikone çhandesθe anθar i dab dini sajekhe vaxtesθe ka-e koça so-l duje vastença.
5. Anθar kodoja kaj i melòdia astarel pa mamujvaxt, ka-o astaripen e gilàqo marena pen anθar vasta trine varenθar. (Kaj orso astaripen e strofaço marel pes trine varenθar anθar vasta).

K-ašti te del pes po but jalipen/ nevàripen kadale khelipnasqe, i dab pa koç ašti te/ šaj te avel paruvdi anθar:

- sigårdo phird vaš i sinkopime rig e melodiaqi: *ćaço - bango, çaço - bango, çaço - bango...*;
- paradaço phird, but sige vazdipnaça le koçenqo, vaš e vaxtesqi rig e melodiaqi: *bango - çaço, bango - çaço, bango - çaço...*;
- e pàuze sine kerde sa kadja anθar daba, marindoj e vasta.

Anθar kodoja kaj o po laço siklòvipnasqo maškar le çhavenqe/ vaš siklòvne si o palemliipen/ i repeticia, o po laço palemliipnasqo eksèmplo šaj te avel i mùzika, kaj si la jekh zoralo pozitivno impàkto opral o falipen/ i patìv an-penθe e çhavorenqi.

O muzikàlo jekhipen si but importànto le çhavenqe thaj si les jekh zoralo ispidipen karing kadalenθe, diindoj vast kaj o baràripen lenqe xatàripnasqo ritmikone vi melodikane çhandesθe, kaj o formisaripen e aštìpnasqo te astaren o ritmo.

Sa kadja, anθar o muzikàlo khelipen mangel pes o karfinàripen vi o zoràripen e aštìmatenqo vi o siklòvipen neve zanglimatenqo, save keren pen anθar gilavipen vi miškipen.

Anθar kadava khelipnasqo çhand, o çhavo kerel pesqe xatàrimata vi aštìmata çajlòvipnaça, bi te xatàrel o pharipen e kadalenqo. I muzikàlo edukàcia si jekh anθar le šerutne kotora/ komponènte le estetikane edukaciaqe, savi avel pašal/ del vast ka-o keripen le trebutne bazutne ideenqo vaš o baràripen le estetikane emocienqo vi le xatàrimatenqo kaj çhave.

Zanenas kaj...?

O maj prinzardo selikano khelipen si i hòra. Kadaja kidel o sasto kidipen jekhe bare trujesθe. I hòra khelel pes vi kaj verver festivo kontèksturà, sar avelas o abäv.

Vokabulàro:

hòra = selikano rumunikano khelipen, anθ-o savo e khelne/ e khelitòrà astaren pen vastesθar, kerindoj jekh phandlo truj.

I hòra

- palal ùnipen -

Anòar e ÷havorenqo folkloro

Transkripçia: o Neagu Gelu

Musical score for 'I hòra' in 2/4 time, key of D major. The score consists of a vocal line and a piano accompaniment. The tempo is marked as quarter note = 100. The piano part features a rhythmic pattern of eighth notes and sixteenth notes. The score is set against a background illustration of a folk band performing.

I hòra le lavutarenqi

- xarno ekzèmplo -

Tradicionàlo

Transkripçia: o Neagu Gelu

Musical score for 'I hòra le lavutarenqi' in 2/4 time, key of B minor. The tempo is marked as quarter note = 80. The score consists of a vocal line and a piano accompaniment. The piano part features a rhythmic pattern of eighth notes and sixteenth notes. The score is set against a background illustration of a woman playing a wooden dulcimer.

Lavutarenqi hòra

- xarno ekzèmplo -

Tradicionàlo

Transkripçia: o Neagu Gelu

Musical score for 'Lavutarenqi hòra' in 2/4 time, key of B minor. The tempo is marked as quarter note = 100. The score consists of a vocal line and a piano accompaniment. The piano part features a rhythmic pattern of eighth notes and sixteenth notes. The score is set against a background illustration of a woman playing a wooden dulcimer and a man playing a double bass.

Alosaripnasqo drabaripen:

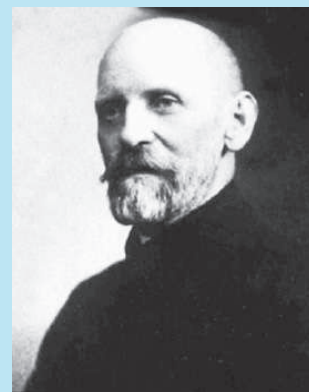
Timotei Popovici

(1870 – 1950)

Jekh vak dino e muzikaqe

O kompozitòro o Timotei Popovici biandilo po but sar 100-e beršença maj anglal anθ-o gav Tincova anθar o žudëco Caraş-Severin. Kanaθar sasas çhavorro sikavdäs pes kaj si les muzikàla akharimata, cirdimata. Čajlòlas les, po but, e selikane gilä, kaj vov ašunelas len kaθar e gavutne. Sar sasas les dino jekh gudlo vi hristalikano vak, sar theripen pesqe dajaθar, *o tikno Tima* (kadja phenenas lesqe familiaθe, kana vov sasas çhavorro) siklòvelas jekhe bimajdikhle sigipnaça e savorre melodie, kaj vov ašunelas len.

Kaj škòla, o siklòvno, o Timotei Popovici, sasas sa vrjåma o jekhto kaj gilavipen, resindoj bute aštimateņça šukare garavimateņθe e muzikaqe, save phenenas pesqo dī lošaθar. O Timotei Popovici sikliläs kaj e Muzikaqo Konservatòro anθar Iaşi, palal resindoj muzikaqo siklårno, korosqo dirigènto vi kompozitòro. Vov sas, sa kadja, vi rašaj. Sar kompozitòro, o Timotei Popovici xramosardäs ginale gilä bare manušenqe vi le tiknenqe, sar sine: *E parne luludă vaj I hòra le Jankuosqi*. Žanas kaj tume šunde e vèrsurä „*Khelen e çhaja vi e çhave i hòra barăθe, / Aj, sosθar na-i man deş zivimata, k- aš-te gilavav tut, natūra?*”. Žanenas kaj i melòdia e giläqi, kaj malavas kadala vèrsurä si komponisardi kaθar o Timotei Popovici?

Rekomendàcia:

1. Mang tire dadesθar vi dajaθar te zan tuça kaj spektakulenqi sàla, k-ašti te šunes jekh muzikàlo buti xramosardi kaθar o Timotei Popovici!
2. Rode p-o internèto e gilä xramosarde çhavorenqe kaθar o Timotei Popovici: *Avel o maj; E livază uştile; E Jankuosqo mårso; Luludären e bară; O asäv.*

Luludären e bară

- palal šunipen -

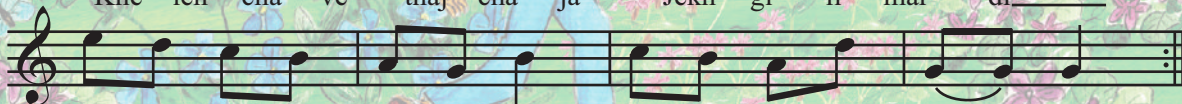
Nakhavipen: o Tudor Lakatos, o Gheorghe Saräu

Transkripçia: o Neagu Gelu
palal: o Timotei Popovici

$\text{♩} = 95$

Lu - lu - dă - ren e ba - ră Du - da - lo si-o ci - ro
 Gi - la - ben e cí - ri - klä Lo - ša - li gi - li
 Khe - len ča - ve thaj ča - ja Jekh gi - li mar - di

Pån - da len - θe e ber - lä Phe - nen šu - kar gi - lä.
 Xu - ră - ven von p-e ma - la Vi but pa - pa - rù - de.
 Sos - θar naj - man deş o - dă „I na - tù - ra jekh gi - li!”

3.3. I kolinda

Pučhimata:

1. So simbolizisarel e Krăcunosqi çerxen?
2. So aver xatărimate e lavesqe „çerxen” prinzaren?

I çerxen opre inklöl

- palal sunipen -

Transkripçia o Neagu Gelu
I Kolinda

Nakhavipen: o Gheorghe Sarău, o Răzvan Ionuț Călin

I çer-xen in - klis - li sar jekh bi-zan - gli bu - ti I çer - xen
Kaj a - dës i - Su - zi I but bi - do - şa - li Voj, i Çhaj Ma -
stre - fi - nel E lu - mi - aqe si - ka vel La - qe voj phe - nel
ri - a, Bi - a - nel e Me - si - a Bi - a - nel e Me - si - a

Inkeren godi!

I kolinda si jekh pradadenqi prăktika thaj vi jekh purani selikani gili, gilavdi anþa grūpo kaþar çhavorre, çhave vaj baremanuša, kana aven e ivendesqe baredivesa. E phiravale save phiren vi gilaven e kolinde nakhen kaj kherenþar le manušenqe k-aš-te phenen lenqe sastipen, pàca/ şandipen, loš vi kamipen.

Avdives kerdilas O Isus

- I Kolinda -

Nakhavipen: o Tudor Lakatos, o Gheorghe Sarău

Transkripçia: o Neagu Gelu

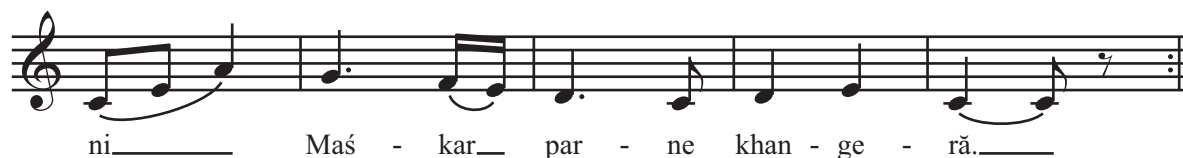
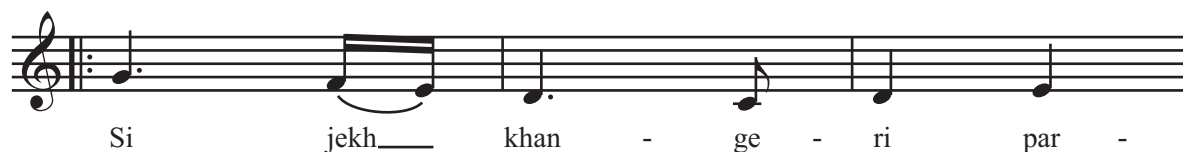
Av - dī - ves ker - di - lă o Isus Tik - no - rro thaj pa - tăr - do
Ma - rel i bal - val, ma - rel, O iv del, lesþe cí re - sel
An - þa di - khlo Phan - rut - no
Te a - vel e Dev - les - qi phurt

I Vasilka

- I Kolinda -

Nakhavipen: i Georgiana Koniaeva

Adaptàcia: o Neagu Gelu
O kidipen gilânço „George Breazul”

I 1-to variànta:

„Devla, Devla anðar o devel
So si p-i phuv aj p-o devel?
Si jekh khangeri parni
Maşkar parne khangeră,
Si ruputne skamina
Opre ruputne skamina,
Beşel o laçho Devel
Thaj i Daj Uzi;
Paşe i Daj Uzi,
Beşel o phuro Krăcuno,
E busuiokoça anø-o çaço vast,
E truşuleça anø-o zervo vast
Thaj krisarel e Şiva:

- Şivo, leo Vasilko, leo,
So kerdăn thaj so xalăn
Ke kadă thulărdăn?
- Opre k-i plain gelem,
Źiro thaj berxum xalem,
Odolesqe thulărdem.
Anø-i xarr maj tele gelem,
Şudro pani pilem,
E bară mardem,
E gaze kana man dikhle,
Thaj man line,
E gaze e toverença,
E rroma e sivrënça,
Aresle man,

Pervade man
E phusença man thabarde
Thaj mo mas rigărde:
Balevas line e gaze,
E rroma o şero line.
Ke atharde pen dikhle,
Man şukar xurăvde,
E lovença, e miriklença;
E şukar dorënça;
Thaj man an-kadova kher ingărde
P-i kadaja sinia man çhutine
Te den li amen love
Sumnakutne li ruputne,
But berşa angle!”

I 2-to variànta:

„So si p-i phuv aj p-o devel
Si jekh khangeri parni.
K-o udar laço kon beşel?
Beşel o phuro Krăcuno
Aj paşe o phuro Krăcuno
Beşel i Daj Uzi
E busuiokoça anø-o çaço vast
Thaj krisarel e Lina.
Phen voleo Vasilko,
So xalăn thaj so pilăn
Ke şukar san aj thuli,

Thaj k-e jakha kam kuçorri?
Angar thaj berxum xalem,
Thaj anø-i xarr gelem,
Şudro pani pilem.
E gaze sar man dikhle,
Xutle, man peravde,
E gaze e toverença
E rroma e sivrënça.
Palal, von man peravde
Thaj şukar man rigărde.
Balevas line e gaze,
E rroma o şero line.

Ke atharde pen dikhle
Man şukar xurăvde,
E çenença, e jekhtorrença,
E şireça enă lovença,
Thaj gele kheresøar kheresøe,
K-e bojară sar tume,
Nesave jekhe loveça, nesave
duje lovença
Te den li amen pativ vareseça.
But berşa angle e laçe
divesença!”

Zanenas kaj...?

- *Plugorro* vi i *Buzni* sine kodola le maj buxlärde ivendesqe ácara anθar amaro them?
- *O Plugorro* si jekh kolinda palal i buti e manuśesqi, k-aś-te dobisarel/ arakhel o manro?
- *I Buzni* si jekh dialògo maśkar jekh bakrări thaj jekh balamno. Kadale khelipnasθe keren pen kaj bikinen – kinen jekh buzni. Kadaja pràktika/ ácar si dikhli sar anvalo/ anutno e barvalipnasqo vi laĉhe isipnasqo. O khelipen e Buznàqo kerel pes anθa paśutnipen e Neve Berśesqo.
- Sine vi kolinde, save gilaven pen *Patradàθe*. Von sikaven i loś e Živdilipnasqi le Xastralesqo/ le Isusosqo.
- Prinžaren vi aver ácara/ pràktike? Kana keren pen von?
- I Vasilka kerel pes kaj o Nevo Berś, anθ-o jekhto dıves e berśesqo, kana si o dıves e Svuntone Vasilosqo. So zanen palal kadava dıves?

Portofoliosqe fiśe:

- Xramosar jekh lista e titlururença vaś po xanci śov kolinde!
- Xramosar e vèrsurà le kadalenqe vi siklöv len!
- Ćitren po jekh ćitro vaś orso kolinda!

Alosaripnasqo drabaripen

VASILCA¹, si jekh kolinda, savi si jekhe specialone kategoriaθar. Si jekh biaćarutni kolinda, n-aśti te arakhas la anθ-e aver riga, kodolesqe si kerdo nùmaj e rromenθar (kovàća, rudàrà, baśavne), anθ-i Muntènia, i Oltènia thaj i Dobrògea. K-o Nevo Berś vi anθ-o Azùno, o grùpo phirel kheresθar kheresθe, ingerindo p-i jekh sinia jekh balano śero xuràvdo miriklença vi dorènça. Anθ-i Dobrògea vi anθ-e nesave thana anθar i Muntènia, o balano śero si paruvdo jekhe kuklaça, papuśàça xuràvdi ćenènça vi miriklença. I kolinda mothovel xarnes e kerimata le Śivaqe (a Vasilikaqe), kadale ĉinde balesqe. O anav avel kaθar o xristiàno patròno e Neve Berśesqo , savo thulàrdàs pes k-i plain e žireça, thaj k-i vàzi pilàs śudro pani. I khoni kidini kerdàs xolàme e gazen, save xutlen opre laθe. Palal o modèlo e kolindurenqo, i àkcia si kerdi anθ-jekh áćo, mìtiko than. I kolinda, e biažukerde, miazutne variantença sikavel i khangeri „e reputne skaminença”, kaj beśen o Devel, o Svùnto Jon, o Phuro Kràćuno vaj i Daj e Devlesqi, save krisaren e Śiva. O buxlàripen p-jekh tikni ària thaj nùmaj k-i sikavdi kategoria, sa kadà vi o miazipen e variantenqo, sikavel jekh naćirlo inklipen. O ácar fal pes kaj si kerdo le rromenθar, palal o modèlo/ o ćhand avere formenqo e kolindurenqe, khaθar vi o fàkto kaj si kerdo nabutivar anθ-o nakhlo śeliberś, tha' vi akana. Kadaja fòrma si maladili vi anθ-o žudèco Tèleorman. Si notisardi anθ-jekh kolèkcia anavàrdi „Folklorikane materiàlurà”, kidine anθar o fòros Roşiorii de Vede thaj inkalde kaθar o Grigore Toćilesku, anθ-o berś 1900.

<http://www.amosnews.ro/arhiva/vasilca-o-alta-forma-colinda-28-12-2003>

3.4. O rìtmo

O rìtmo inklövel anθar o khuvipen jekh palal avresθe le bašenqo vi le pauzenqo - po dëlga/ lùnga vaj po xarne anθar jekh muzikàlo kotor. Vov si kodova, kaj del zivipen e muzikaqe.

Muzikàlo mìaia:

Gilav o muzikàlo kotor „O pètalo”, paruvindoj e silàbe e gilàqe e lavença „phird”, „sig-sig” vi „lo-khes”!

O pètalo

- O rìtmo -

O pètalo

- palal ùnipen -

Nakhavipen: o Răzvan Ionuț Călin, o Gheorghe Sarău

Adaptàcia: o Neagu Gelu

O zangavno

- palal ùnipen -

Nakhavipen: o Gheorghe Sarău, o Răzvan Ionuț Călin

Adaptàcia: o Neagu Gelu
palal: o Alexandru Voevidca

Bordèja, bordèj, bordèj

- palal ùnipen -

Muzikàlo folklòro

Nakhavipen: o Gheorghe Sarău, o Răzvan Ionuț Călin

Muzika: o Anton Pann

Transkripcia: o Neagu Gelu

$\text{♩} = 60$

Bor-de-jo-rro, Bor-dèj, Bor-dèj Bor-de-jo-rro, Bor-dèj. Bor-dèj. Of, _____

of, _____ of, _____ of, _____ of, _____ of. E ti-len-ça fă-lu-ri-nes-qe O ka-mi-pen

si anθ-e len- θe. Of, _____ of, _____ of, _____ of, _____ of.

The musical score is written on three staves. The first staff begins with a treble clef, a 2/4 time signature, and a tempo marking of quarter note = 60. The melody consists of eighth and sixteenth notes. The lyrics are placed below the notes. The second staff continues the melody and includes a key signature change to one flat (B-flat major) and a time signature change to 3/4. The third staff concludes the piece with a double bar line and repeat dots.

O taràfo tradino kaθar o „Parne Jakha”.

Ćitro kerdo kaθar o Carol Popp de Szathmàry, anθ-o b. 1860

Alosaripnasqo drabaripen

O Barbu, o bašavno

40 berša, o Barbu Lăutaru - O Barbu, o bašavno - rrom, sas jekh anθar kodola bare selikane (gavutne) rumunikane gilavne, save, anθar lenqi kreàcia vi lenqo bašavipnasqo éhand, andine penqi kontribúcia kaj o formisaripen vi ka-o barvalăripen e selikane muzikaqo lavutaresqe éhanchesqe, biandi anθar khuvipen e elementurenqo e rumunikane selikane muzikaqe e kodolença le orientutne muzikaqe, e rusikane romansaça vi le vestutne influencença. Vov gelàs ginale turnirurenqe anθar e Rumunikane Thema, kadja vi anθar i Basarabia (kaj Chişinău vi kaj Teleneşti). Ačhilo bibistaripnasqo o maladipen, kana vov reslo kaj o ašaripen e bare pianistosqo, le Franz-osqo le Liszt-osqo, kana kadava nakhelas anθar i Moldova – anθ-o ivend e beršesqo 1847, kaj Iaşi. O kurkutno francuzikano žurnàlo „La Vie parisienne” xramolas, anθ-o berš 1874, kaj, kana reslàs o Barbu Lăutaru Franciaqe, palembaşavdàs jekh improvizàcia le Franz-osqi le Liszt-osqo kaj o jekhto ašunipen, kana o hungarikano kompozitòro ačhavdàs pes jekh vràma kaj o éifliko/ o konàko e Vasile-osqo le Alecsandri-esqo.

Te sikavas sar sas: „O uço” dostipen/ societèto le Iaşi-osqo kidàsas pes kaj kodoja rrătàli (rrătùtno nakhavipen) kerdi kaθar o Alecu Balş, jekh anθar e maj barvale bojàrurà anθar i zòna e Moldovaqi, theràrno opral bipatàipnasqe phuvàqe kotora.

O Taràfo e Barbuosqo le Čòlakosqo kaθar o astaripen e XX-tone šeliberšesqo

Palal so e akharde sasas gilavàrde kaθar e pianosqe akòrdurà bašavde e Franz- osθar e Liszt-osqo, dias jekh xarno bašavipen vi o Barbu Lăutarul, bašavno butvar dikhlo kaj e bojaronqe nakhavimata/ lošaràrimata anθar Iaşi kaθar o XIX- tone šeliberšesqo. O bašavno palembaşavdàs kaj lavùta varesode kotora anθar e akordurà vi e improvizàcie bašavde kaθar o Fr. Liszt kaj piàno. Vov bašavdàs jekhe kodobore uçe phiripnaça/ aštipnaça, kaj o baro kompozitòro ačhilo bimosqo. „Tu san jekh éaço phirno/ artista”, phendàs amare manušesqe o Franz Liszt.

O Barbu, o bašavno

- palal šunipen -

Nakhavipen: o Tudor Lakatos, o Gheorghe Sarău

Adaptàcia: o Neagu Gelu

1. Som o Bar - bu o ba- šav - no Rrom phu-ro thaj ba - šav -no__
2. Mi - rri skrip - ka si tik__ -ni__ But ber - ša sa la - ça sar mo dī
3. A - éhav thaj go - dī sa__ -rav__ So - de vaxt me maj zi__ -vav__

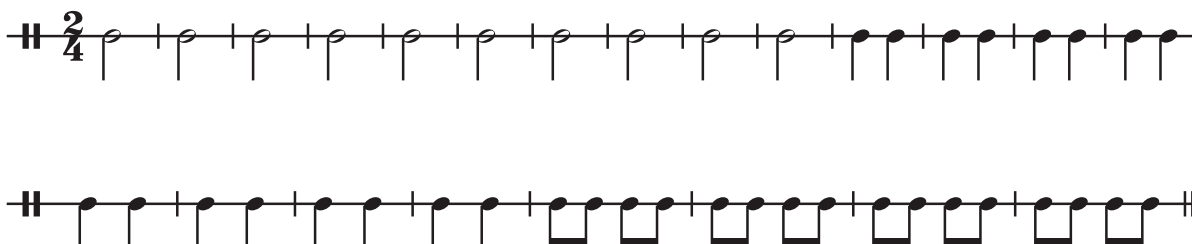
Me gi__ -la - bav__ k-e__ ga - ze Kaj den_ man qe ba - re lo - ve.
Kaj phu_ -re thaj_ kaj__ ter - ne K-e_ óo__ -re, kaj__ bar - va - le.
Ći mekh-av mi__ rri skrip-ka mi - rri Vi ka-na voj si__ li phu - ri.

3.5. Evaluàcia

1. So traden e Krećunosqe kolinde? Palemxramosaren e ćaće variànte!
  - a. sastipnasqe mangimata;
  - b. i loś vaś o Palemživdilipen e Xastralesqo/ Isusosqo;
  - c. i loś karing o Avilipen e Xastralesqo an-i lùmia;
  - d. baxtärimata vaś o pheripen e kamimatenqo Neve Berśesqe!
2. Den trin eksèmplură sar kolinde!
3. Xramosaren e anava/ e titlurură vaś trin gilă anqar e ćhavorenqo folklòro!
4. Xramosaren trin eksèmplură anqar e selikane khelimata, savenqe/ kaj arakhas prinzarde koregrafie!
5. Paruven orso silăba anqar e vèrsură dine maj tele e formenća „phird”, „sig-sig” vi „lo-khes”.

Sar te keres tiri evaluàcia:	1	2	3	4	5
<i>But šukar</i>	3 variànte	3 kolinde	3 gilă	3 koregrafie	3 renda
<i>Šukar</i>	2 variànte	2 kolinde	2 gilă	2 koregrafie	2 renda
<i>Dòsta/ Aresel</i>	1 variànta	1 kolinda	1 gila	1 koregrafie	1 rend

O 4-to jekhipen: I harmonia anθ-o Thagaripen e muzikaqo

Andera/ Koncinùtură

- O učipen e muzikalone bašenqo
- O portativo thaj i klidin SOL
- E baša thaj e nòte DO₁ - DO₂
- Muzikàlo projèkto – I klidin SOL thaj e muzikàla nòte
- Evaluàcia

E specifika kompetènca, save si te aven line anθa dikhipen:

1.2. O arakhipen e diferencenqo, kaj dikhen o učipen thaj o vaxt maškar baša, kana ašunen pen nesave muzikàla kotora.

- šunena lokhe muzikàla kotora vi prinzarena e dilga/ lùnga vaj xarne baša.

1.3. O maškarumblavipen le notenqe učimatenoqo vi le muzikalone notacienqo.

- gilavena vi kerena khelimata e muzikalone bašenqa, xatàrindoq i emòcia vi o trajisaripen e muzikaqe:

- e muzikàla nòte, kaθar do₁ zi kaj do₂, save avena kerde p-e lilorre, save avena thovde p-o portativo, kaj kali klasqi tàbla/ phala, palal lenqo učipen;
- kerena siklòvnenqe grùpură, save te reprezentisaren muzikàla baša, aj palal kerena pen verver muzikàla khelimata;
- sikavena i pozicia le muzikalone notenqi p-o portativo vi kaj i klaviatùra jekhe pianosqi, dikhindoq vi karing e učimatenoqo diferènca;
- dikhena vi karing e elementură save si muzikaqe kotora: o ritmo vi i melodia, anθar gilavipen vi korposqo akompaniamènto;

2.1. Ženutno/ individuàlo gilavipen, tikne grupurenθe, sa khethanesθe, pašal varesave zalàripnasqe/ miškipnasqe elementură, tha' vi pašal e bašavipnasqo akompaniamènto.

- gilavena gilă vi khelena muzikàla khelimata:

- sa khethanesθe (kolektivosθe), tikne grupurenθe, zenutne éhandesθe;
- zumavena te inkeren o ritmo anθar korposqe miškimata – marimata e vastenθar/ palmenθar, marimata punrenθar, tha' vi o inklòvipen e bašenqo anθar naja;
- zumavena te isteman varesave muzikàla instrumentură vaš o inkeripen ritmikone éhandesθe e gilavipnasqo vaj e bašavipnasqo.

4.1. O učipen e muzikalone bašenqo

P-e ranika opre

- palal sunipen -

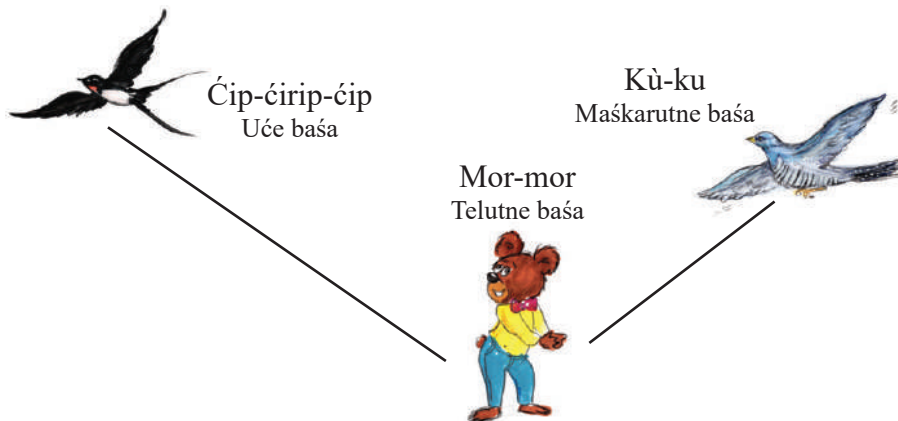
Adaptacia: o Neagu Gelu

palal: i Ana Motora-Ionescu

Nakhavipen: o Gheorghe Sarău, o Răzvan Ionuț Călin

O - pre p-e ra - ni - körră Ćip - ěi - rip - ěi - rip Gi - la - ven ěi -
ri - klă Ćip - ěi - rip - ěi - rip, Tele, an - zè - le no veś E rri - ěha - an -
penqo vak Sa - vaxt xĭ - rĭi - sa - ren Mor, mor, mor. Kù - ku, kù - ku,
Ćip - ěi - rip - ěi - rip, Kù - ku kù - ku, Mor, mor, mor.

- Save baša kerde zivalenθar malaven pen anθ-i oprutni gili?
- Tuqe save baša anθar o trujalutno maškaripen ćajlön tuqe? Vakăr len!

Inkeren godĭ!

Anθ-jekh melòdia, e baša učön vi xulön. Von śaj te aven ververe učimatenqe:

- Telutne baša (*thule*); Mor-mor
- Maškarutne baša (*nić uće, nić telutne*). Kù-ku
- Uće baša (*sane*); - Ćip-ćirip-ćip

Vokabulàro:

Melodia = jekh śukar khuvipen muzikalone bašenqo, save si len verver učimata vi varesave règule.

Zanenas kaj...?

- Anθ-i natūra, sa so izdral vi miškił pes kerel jekh baś. O kan tradel karing godi jekh signalo, kaj ame xatāras les sar avelas jekh **baś**.
- Trujal amenθe, si baśa, save ćajlōn k-o aśunipen, tha' vi baśa po zāla mangle ka-o śunipen, save sine kaśukārale baśa.

Khelipen: I muzikālo śopnōrri

Dikhen i śopnōrri le baśenqi dini maj tele, k-aśti te dikhen sar ućōł vi xulōł i melodia. Zumaven te sikaven e vasteća o śenso e melodiaqo!

- Gilaven i gili „*O iv avilās*” thaj sikaven e vastenća sar ućōn vaj xulōn e baśa anθar kadaja gili. Palal, ćitren jekh muzikālo śopnōrri anθar savāθe te sikaven o zaipe e melodiaqo e gilāqi.

O iv avilās

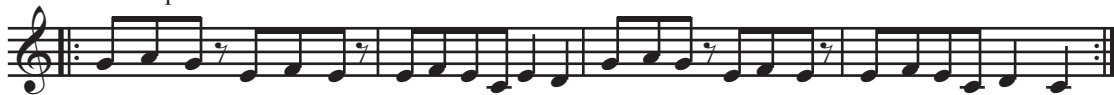
- palal śunipen -

Nakhavipen: o Răzvan Ionuț Călin, o Gheorghe Sarău

Adaptacia: o Neagu Gelu

O iv a-vi-lās Thaj zo-res di-nās Pe-lās per-dal e khe-ra Taj po but dro-ma
Palam-phenel:

Ta, na, na, Ta, na, na, A-vi-le e i-va Par-ni-le e bai-ra Par-ni-le e dro-ma.

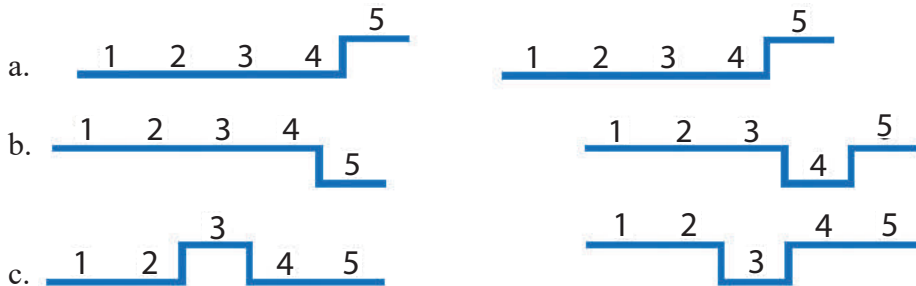

Khelipen: *Muzikàlo ginavimata*

1. Ginaven zi kaj panz, gilavindoj po opre vi po opre; palal, ginaven kaθar panz, gilavindoj po tele vi po tele:

2. Ginaven zi kaj panz, respektisarindoj o ućipen opral i řopni svakone/ orsone ginesqi:

Žanenas kaj...?

- Palal sar e manuřa phurōven, o řajipen te řunen e uće bařa xulōl.
- Atunć kana řunen len, e zukela sine azbanile/ dilārde e uće bařenθar.
- Palal sar si o ućipen, e vibracie/ e izdraimata le bařenqe si len verver fōrme

sadi ũnda

vioraqi ũnda

pianosqi ũnda

Vokabulàro:

I řunutni ũnda = si i grafikani figūra e řunutne frekvenciaqi, e ućipnasqi jekhe bařesqo.

4.2. O portatìvo thaj i klidin SOL

Anθ-jekh imaginaciaqo zumavipen, e telegrafosqe sastrutne thava vaj e stradaqo nakhavipen le nakhalenqo miazòn sar jekh portatìvo, thaj e ćiriklã vi e nakhale fal amenqe kaj avenas sar e muzikàla nòte:

Inkeren godì!

O portatìvo si jekh grùpo anθar panz vòrta lìnìe, horizontàla vi batabar duràrde maşkar lenθe.

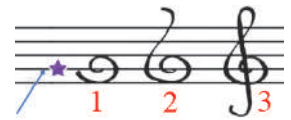
E lìnìe vi e ćúće thana le portatìvosqe ginaven pen telal karing opre, sar p-e śopnã.

P-o portatìvo xramon pen e muzikàla nòte thaj aver muzikàla sèmnurã.

E muzikàla nòte sine thovde p-e lìnìe vi p-e ćúće thana le portatìvosqe. Von sine i grafikani skèma le muzikalone başenqi thaj sikaven o ućipen thaj o thavdipen/ i duràta lenqi.

- I klidin SOL xramol pes ka-o astaripen orsone portatìvosqo.
- I klidin SOL astarel palal i dujto lìnìa e portatìvosqi, i lìnìa isindoj kodoja kaj xramol pes o baş vi i nòta SOL, sar dikhasa po dur.

Aver muzikàlo grafikano sèmno, savo xramosarel pes p-o portatìvo, si

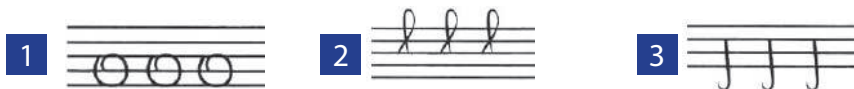
i klidin SOL.

I klidin SOL si o grafikano sèmno, savo xramol pes ka-o astaripen e portatìvosqo.

O xramosaripen e klidinãqo SOL na-i kodobor pharo, sar fal pes. Dikhen duj variànte, save aśti te den vast tumen ka-o siklòvipen e xramosaripnasqo kadale muzikalone semnosqo p-o portatìvo:

I variànta o gin 1 kidel trin etàpe, kadja sar sikavel pes anθ-i imagina dini maj opre:

I variànta o gin 2 kidel vi voj sa trin etàpe, kadja sar aśti te dikhel pes anθar e imàgine dine maj tele, anθar o xramosaripen jekhe gongrovosqo (1), jekhe poxtanorrosqo (2) vi jekhe rovlòrrãqo (3):

4.3. O baš thaj i nòta SOL

Drabaren, palal phenen palem zorale vakeça:

Savo si o tato vak, kaj šunel pes avri
Texarinãthar zi k-i rrãt, vov kothe si,
Žanenas tume, kamle čhavalen, so si
kaj sa šoldel vov anthar i bar amari?

Ce sunet cald se-aude-afarã
De cu zori ŝi pãnã-n searã?
Ŗtiŝi voi, oare, dragi copii ,
Ce suflã prin ogradã, ce-o fi?

Nòta: SOL = nana-i šol! Te na keren konfũzia!
Del šol = šoldel „fluierã; sãsãie; ŝuierã”.

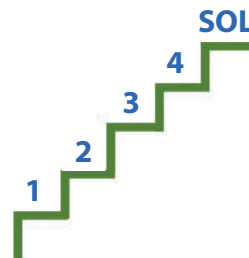
Notã: SOL = nu este šol! Sã nu faceŝi confuzie!
Del šol = šoldel “fluierã; sãsãie; ŝuierã”.

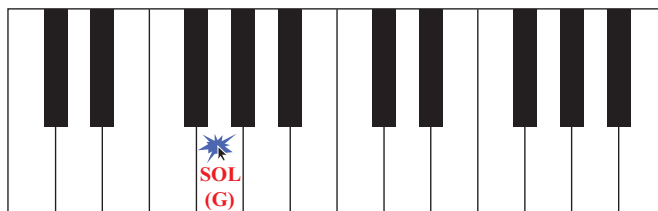
Inkeren godi!

- **I nòta SOL** xramol pes p-i dujto linia e portativosqi.
- Sa kadala liniathar e notaça SOL astrarel vi o xramosa
- Anθ-i gãma, **i nòta SOL** inkløl p-i V-to linia.

Muzikãlo misia:

1. Xramosaren jekh portativo (jekh rëndo) e notaça SOL! Na bistaren te astaren/ malaven o portativo *e klidinãça SOL!*
2. Ker duj propozicie, savenθe i nòta „sol” te avel la verver xatãrimata (e lavença: s-ol duj; so-l trin)!
3. Bašaven kaj klaviatũra i nòta SOL!

1. Gilaven o muzikãlo kotor dino maj tele, kerindoj vi korposqe perkuciaqe daba/ marimata!

O xelavdo

- palal sunipen -

Nakhavipen: o Gheorghe Sarău, o Răzvan Ionuț Călin

Adaptăcia: o Neagu Gelu
palal: i Sofica Matei

Jekh xe - lav-do lo-şö - vel, lo-şöl, Ma-ches-qe pa - tri-nö rră - ðar sol - del_ Si gi-
lav-no vi sa gi-la-vel, E nò - te sol - mi-sa - rel Ka - ðar SOL zi k-i Sol, Sol, Sol, Sol.

Khelipen: Fazàno

Khelen „Fazàno” khethanes tire kolegurença! Astaren o khelipen svakone varaðar, kaðar orso lav, savo si te astarel e notaça **SOL**.

Rekomendàcia:

Gilaven palem i gili „O xelavdo”, paruvindoj e silàbe e silabença „sigeder”, „phird” vi „lo-khes”. Šaj te keren vi korposqe perkuciaqe daba/ marimata! Na bistaren, inkeren godi, kaj e muzikàla baša šaj te aven *po xarne, maškarutne vaj po dilga/ lùnga!*

phird

xarno baš

sig-sig

xarne baša

lo-khes

dilgo lùngo baš

2. Keren p-i jekh muzikàlo uklàni sar uçàren vi sar xulòn e baša anðar i gili „O xelavdo”! Xramosaren p-i svàko šopni e silàbe, save sine le kodole notenqe!
3. Sode var inklöl i nòta SOL anð-i gili „O xelavdo”?

Vokabulàro:

I gàma = si jekh thavdipen oxtone muzikalone bašenqo, save zan opre vaj xulòn.

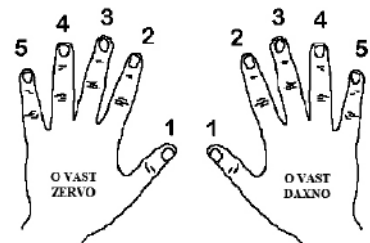
Kreaciaqi butilin:

Palal o xatàripen le versurenqo e gilàqe „O xelavdo”, keren jekh cítro! Alosaren jekhe kolegos, savo te del jekh anav e butàqo! Žal kadava nav vaš o cítro kerdo? Vakàren palal lesðe!

Žanenas kaj...?

- O piàno thaj i klaviatùra sine anðar e instrumènturà klaviaturaça?
- Kaj piàno bašavel pes sa-l duje vastença vi savorre kodole panze najença, kaj sine ginavde kaðar 1 ži kaj 5?

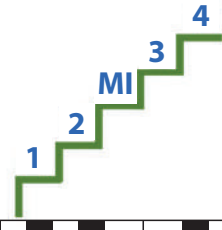

4.4. O baš thaj i nòta MI

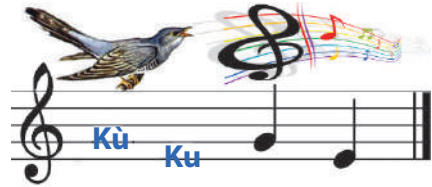
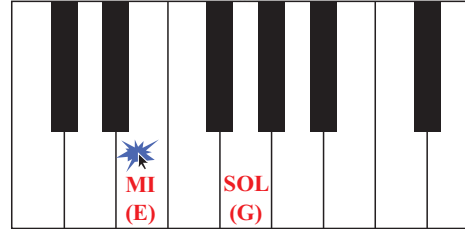
Inkeren godi!

- I nòta MI xramosarel pes p-i jekhto linia e portativosqi.
- Anθ-i gàma, i nòta MI arakhel pes p-i i III-to šopni/ linia.

Muzikàlo mìaia:

1. Xramosaren jekh portativo (jekh rèndo) e notaça MI. Na bistren te astaren o portativo e klidinàça SOL!
2. Gilaven kaj klaviatùra e nòte SOL thaj MI!
3. Dikhen o portativo dino maj tele thaj „gilav sar o kuku”!
Savi nòta sikavel jekh baš maj tele?
4. Xramosaren e nòte opral o portativo dino maj tele vi xramosaren telal svàko nòta o anav laço!

Muzikàlo stafèta:

Gilaven khethanes le kolegurença o muzikàlo kotor dino maj tele!
Sarkon anθar tumenθe gilavela zi kaj kadava phurdipnasqo sèmno sikavdo anθar kòma.
Kaj o sèmno ☺ lunzisaren/ dilgisaren o baš!

Gilaven i gili „Kuku”, kaj si dini maj tele, anindoj e angalã angle p-i nòta SOL vi zàla maj tele p-i nòta MI.

O kùku - palal šunipen -

O veš ves - tes uš - tel pes, — kù - ku!
O ku - ko gi - la — -vel, — kù - ku
SOL, MI, SOL, MI, SOL, SOL, MI, MI, SOL, MI,

Keren buti gruposθe!

Gilaven i gili „Kùku”, paruvindoj e silàbe le silabença „phird” thaj „sig-sig”!
Šaj te gilaven palal o ritmo jekhe muzikalone khelnorresqo!

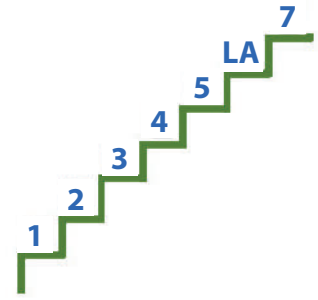

4.5. O baś thaj i nòta LA

Inkeren godī!

- I nòta *LA* xramosarel pes p-o dujto ćúćo than e portativosqo.
- Anθ-i gàma, i nòta *LA* si thovdi p-i i VI-to śopni.

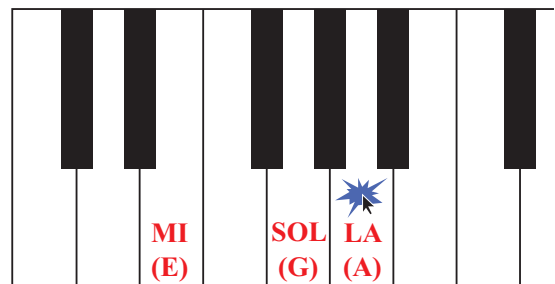
Žanen kaj e muzikàla instrumenturà śaj te aven lačharde sar baś e aźutipnaća e *diapazonosqo*?

O diapazòno si kerdo anθar jekh aspinali bàra, kaj si sar jekh *U*, thaj si les vi jekh poròrri. Kana si mardo, vov ankalavel o baś *LA*.

Muzikàlo mìaia:

1. Xramosaren jekh portativo (jekh rëndo) e notaća *LA*! Na bistren te astaren o portativo e klidinàća *SOL*!
2. Gilaven kaj klaviatùra e nòte *SOL*, *MI* thaj *LA*!

Muzikàlo śtafèta:

Keren butī gruposθe!

- Khethanes tumare kolegurenća, gilaven jekh palal avresθe e intonaciaqi gili dini maj tele! Sarkon tumenθar si te gilavel e nòte opral jekh portativo!
- Palemlien o khelipen ži kana savorre ćhave klasaθar gilavena! Inkeren godī kaj si te lunžisaren/ dīlgisaren o baś kaj o sèmno arakhlo anglal i kòma vi te na bistren te phurden kaj si i kòma!

Keren butī gruposθe!

Gilaven kadava muzikàlo zumavipen! Palal, ćitren jekh uklănòrri, anθar savàθe si te sikaven o zaipen/ thavdipen e gilavde melodiaqo!

Xramosaren p-i svàko śopni e uklănòrràqi e trebutne silàbe!

Muzikàlo śunipen:

„O koncèrto vaś i viòra vi orkèstra anθ-o tikno *LA*” kaθar o Antonio Vivaldi!

4.6. O baš thaj i nòta DO₁

Vakesqe zumavimata:

O 1-to mangipen – Vakären e nòte vi gilaven khethanes!

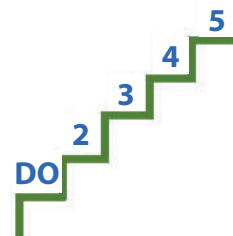
O 2-to mangipen – Vakären e nòte vi gilaven khethanes!

Inkeren godi!

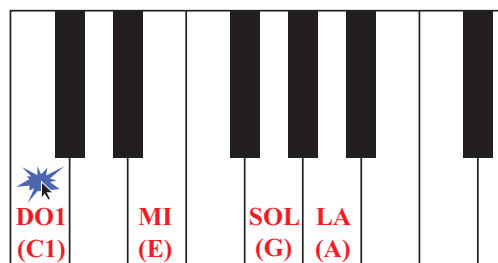
• I nòta DO₁ xramosarel pes telal portatìvo, p-i jekhto azutipnasqi lìnìa e portatìvosqi, ka-jekh duripen jekhe çúce thanesqo mamuj i jekhto lìnìa e portatìvosqi.

• Anθ-i gàma, i nòta DO₁ si p-i I-to sópni.

Muzikàlo misia:

1. Xramosaren jekh portatìvo (jekh rèndo) e notaça DO₁! Na bistren te astaren o portatìvo e klidinàça SOL!
2. Gilaven kaj klaviatùra e nòte SOL, MI, LA vi DO₁!

3. Xramosaren pa jekh çúco portatìvo kadala muzikàla baša: SOL, MI, DO₁, LA, MI, SOL thaj DO₁!

Muzikàlo stafèta:

Keren buti gruposθe!

Khethanes tumare kolegurença, gilaven jekh palal avresθe e intonaciaqi gili dini maj tele. Sarkon tumenθar si te gilavel nùma' jekh nòta arakhli p-o portatìvo! Palemlien o khelipen zi kana savorre çhave klasaθar gilavena! Inkeren godi kaj si te lunzisaren o baš kaj o sèmmo arakhlo anglal i kòma!

Khelipen: Dialogul bašenqo muzikàlo

Keren butĩ gruposþe!

Xulaven tumen panze grupenþe! I jekh to grùpa khelel o ròlo e paramiçariesqo vi gilavel e vèrsurã, savenþe na inklõn e anava le muzikalone notenqe. E kolaver ðtar grùpe si e nõte SOL, LA, MI, DO, vi amboldena e paramiçariesqe, kana avel len o rëndo, gilavindoj nùma' e vèrsurã vaj e silàbe, savenþe inklõl o anav e svakonaqo.

O dirizòro DO

- palal ðunipen -

Nakhavipen: i Georgiana Koniaeva, o Gheorghe Sarãu

Adaptàcia: o Neagu Gelu
palal: i Ana Motora-Ionescu

$\text{♩} = 80$

Sa - vo rre___ ba - ða - ven Ba - ða - ven pal' len - qo bað.
 E ðu - na - le sa ba - ða - ven je___ -khe - tha - nes
 Von phe - nen___ len - qo nav___ sar___ si___ vo'
 Sun___ ðun___ vi___ o vak le çi - ri - klãn - qo!

Tha' mað - kar len - ðe diri___ -zò - ro si o DO.
 Svà - ko ðu - nel ka - ðar di - ri - zò - ro, o DO.
 SOL, SOL, LA, LA, SOL, MI, RE, DO, di - ri - zò - ro!
 Dikh,___ vi len si len___ jekh di - ri - zò - ro!

1. Çitren jekh uklãnõrri, anþar savãþe te sikaven o zaipen/ thavdipen e melodiaqo anþar „*O dirizòro DO*”. Xramosaren p-i svãko ðopni e uklãnõrrãqi e trebutne silàbe!
2. Gilaven palem i gili „*O dirizòro DO*”, paruvindoj e silàbe e silabença „*sig-sig*”, „*phird*”, „*lo-khes*”.

phird

xarno vak

sig-sig

xarne vaka

lo-khes

lùngo vak

Kreaciaqi butĩlin:

Keren butĩ zutenþe!

Astarindoj kaþar e vèrsurã e gilãqe „*O dirizòro DO*”, ker khethanes jekhe kolegoça jekh pòstero, savesþe te prezentisaren le dirizòres DO khethanes le kolavere muzikalone notença!

4.7. O baš thaj i nòta RE

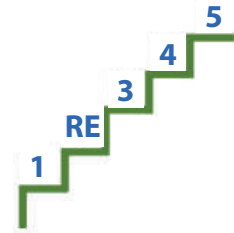

Vakesqe zumavimata:

Inkeren godī!

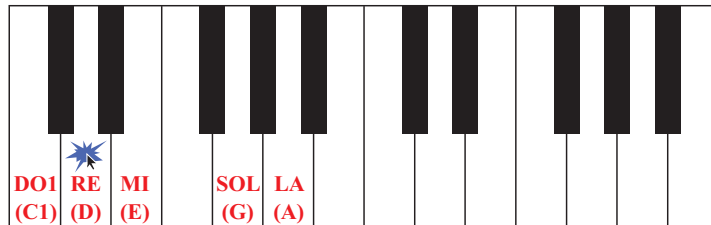
- I nòta RE xramosarel pes telal o portativo kleime kaj i jekhto linia e portativosqi.
- Anθ-i gàma, i nòta RE si thovdi p-i II-to šopni.

Muzikàlo misia:

1. Xramosaren jekh portativo (jekh rèndo) e notaça RE! Na bistren te astaren o portativo e klidinàça SOL!
2. Gilaven kaj klaviatūra e nòte SOL, MI, LA, DO₁ thaj RE!

Muzikàlo štafèta:

Keren butī gruposθe!

Khethanes tumare kolegurença, gilaven jekh palal avresθe e intonaciaqi gili dini maj tele. Sarkon anθar tumenθe gilavela zi kaj e phurdipnasqo sëmno!

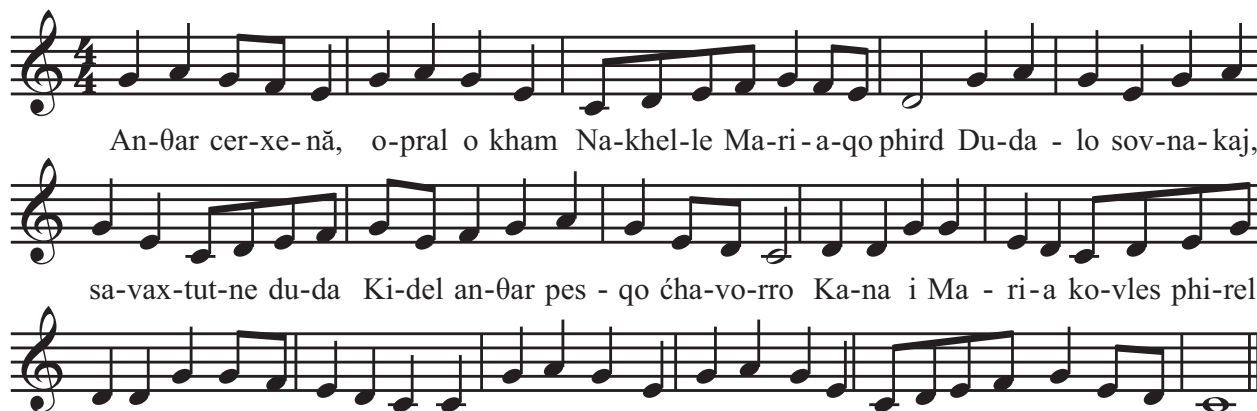
Gilaven o muzikàlo kotor dino maj tele, palal cítren jekh uklănōrri, anθar savāθe te sikaven o zaipen/ thavdipen e melodiaqo!

Anθar ćerxenă

- palal ūnipen -

Nakhavipen: o Răzvan Ionuț Călin, o Gheorghe Sarău

Adaptăcia: o Neagu Gelu

An-θar cer-xe-nă, o-pral o kham Na-khel-le Ma-ri-a-qo phird Du-da - lo sov-na-kaj,
sa-vax-tut-ne du-da Ki-del an-θar pes - qo ćha-vo-rro Ka-na i Ma - ri-a ko-vles phi-rel

E cer-xe-năn-qo kò-ro di-khel La-qo vast del a-men-qe sa so del a-men Kre-ću-nos - θe

- Xramosaren p-i svăko ūopni e uklănōrrăqi e trebutne silăbe le notenqe!
- Drabaren e nòte anθar o muzikălo kotor „Anθar ćerxenă”!

Keren buti gruposθe!

1. Khethanes tumare kolegurença, alosaren jekhe dirižores vi gilaven „Anθar ćerxenă”! Dikhen palal i rovli e dirižoresqi, savi si te sikavel o ućipen le bašenqo! Khethanes e dirižoreça, astaren vi tume te gilaven thaj vazden e angală vaś e silăbe trebutne e notaqe RE. K-aśti te zanen vi te laćharen o miśkipen, dikhen i ūopnōrri, kaj tume kerde la, kaj si e nòte save zan opre thaj e nòte save xulōn.
2. Ćitren jekh muzikălo ūopni vi thov pa laθe, biuštavindoj o ućipen e bašenqo, kadala muzikăla nòte: SOL, LA, DO, RE, MI.
3. Gilaven but lokhorres o muzikălo kotor dino maj tele! Tume zanen vi aver luludă? Anθa savo berśesqo vaxt luludōn von?

E asvinală

- palal ūnipen -

Nakhavipen: o Răzvan Ionuț Călin, o Gheorghe Sarău

Adaptăcia: o Neagu Gelu

But lu - lu - dă ba - rōn an - θ - e the - ma Tha sar tu - me - θe tik - ne as -
Sen ko - vle thaj par - ne Tu - me sen as - va e pha - kha - len - qe P - i phuv an -
Tu - men - ça - kuć - dra - khō - rră - Par - ne mi - ri - klo -
vi - na - lă Na - i - an - θ - o them ni - jekh lu - lu - di.
θar o de - vel pe - li - ne -
rră O paś - mi - laj ke - rel sàl - be -

Muzikălo ūnipen:

„Bourree” anθar i Suita vaś piàno kaθar o George Enescu!

4.8. O baš thaj i nòta FA

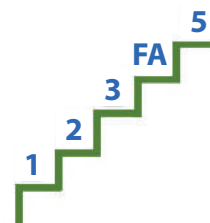
Vakesqe zumavimata:

Vakären e nòte vi gilaven khethanes!

Inkeren godi!

- *I nòta FA* xramosarel pes p-o jekhto úcuó than e portavosqo.
- Anθ-i gàma, *i nòta FA* arakhel pes p-i IV-to sópni.

O Fane vi i Fana

- palal šunipen -

Nakhavipen: o Răzvan Ionuț Călin, o Gheorghe Sarău

Adaptàcia: Neagu Gelu
palal: i Sofica Matei

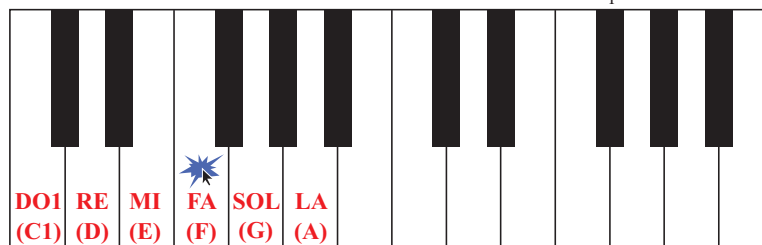
$\text{♩} = 80$

O Fa - ne thaj i Fa - na sol - mi - sar - en Fa lo - ša - le Fa
be - šel nù - ma' maš - kar Mi, Sol, Fa, Fa, Fa, Fa, Fa, Fa.

Muzikàlo misia:

1. Xramosaren jekh portativo (jekh rëndo) e notaça FA! Na bistaren te astaren o portativo e klidinàça SOL!
2. Bašaven kaj klaviatùra e nòte SOL, MI, LA, DO₁ RE vi FA!

4.9. O baš thaj i nòta DO₂

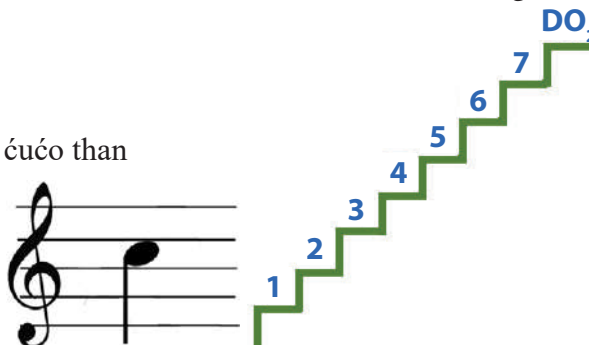
Vakesqo zumavipen:

Vakären/ Gilaven e nòte vi gilaven khethanes!

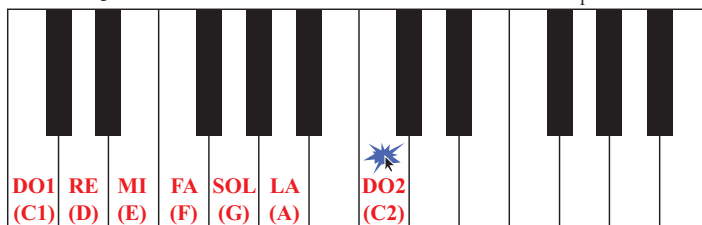
Inkeren godī!

- I nòta DO₂ xramosarel pes p-o trinto úcuo than e portativosqo.
- Anθ-i gàma, i nòta DO₂ arakhel pes p-i VIII-to šopni.

Muzikàlo mìsia:

1. Xramosaren jekh portatìvo (jekh rèndo) e notaça DO₂! Na bistaren te astaren o portatìvo e klidinàça SOL!
2. Bašaven kaj klaviatùra e nòte SOL, MI, LA, DO₁, RE, FA vi DO₂!

Muzikàlo štafèta:

Keren butī gruposθe!

Khethanes tire kolegurença, gilav e intonaciaqi gili dini maj tele! Sarkon tumenθar gilavela zi kaj o maladilo phurdipnasqo sèmno! Na bistaren te lunžären o baš kaj arakhel pes anglal i kòma!

Muzikàlo mìaia:

Keren buti grupos̃e!

Ćitren jekh muzikàlo uklàni, savi te sikavel o zaipen/ sar zal i oprutni gili. Xramosar palal pa svàki šopni o anav e notenqo!

Keren buti grupos̃e!

Gilaven i gili savi si dini maj tele! Lien jekh muzikàlo khelnorro, k-ašti te sikaven o gilavipen e notaqo DO₂. Gilaven palem, paruvindoje e anglutne silàbe anθar o lav „si-ge-der” vi anθar o lav „phird”.

I duralšundi duruvli

- palal šunipen -

Nakhavipen: o Gheorghe Sarău, o Răzvan Ionuț Călin

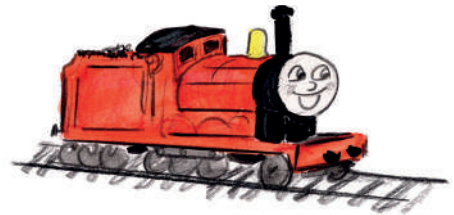
Adaptàcia: o Neagu Gelu
palal: i Sofica Matei

$\text{♩} = 70$

O-pre, p-e pla-ja šu - nel pes i du-ral-šun-di du-ruv - li Tu, tu, tu, tu, tu, tu, tu, tu!

Vov o e-kò-vo tra-del pa-lem o šun-do baš pa - lal Tu, tu, tu, tu, tu, tu, tu, tu!

Gilaven o muzikàlo garavdo lav dino po tele vi arakhen o amboldipen!

Muzikàlo garavdo lav

- palal šunipen -

Nakhavipen: o Gheorghe Sarău, o Răzvan Ionuț Călin

Transkripcia: o Neagu Gelu
Din folclorul copiilor Anθar e čhavorenqo folklòro

Del šol vov du- ral _____ Pras - tal thaj pras- tal _____
An - tu - nè - lo ga - rav - dől, Aj jekh e - kò - vo šun- dől

U, u, u, u.
U, u, u, u.

So si? (o trino)

4.10. O baš thaj i nòta SI

O Sikä, o Sima thaj i Simona

- palal šunipen -

Nakhavipen: i Georgiana Koniaeva, o Gheorghe Sarău

Adaptăcia: o Neagu Gelu

palal: i Sofica Matei

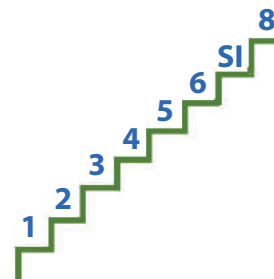
$\text{♩} = 80$

O Si-kä, o Si-ma thaj i Si-mo-na Gi-la-ven šu-kar i nò-ta SI Thaj p-i trin-to
li-ni-a Xra-mo-sa-ren šu-kar i nò - ta SI, SI, SI, SI, SI, SI, SI.

Inkeren godi!

- I nòta SI xramosarel pes p-i trinto linia e portativosqi.
- Anə-i Gàma, i nòta SI si čhutini p-i eřtato šopni.

Muzikàlo mĩaia:

1. Xramosaren jekh portativo (jekh rėndo) e notaça SI ! Te na bistren te širden/ astaren o portativo e klidinaça SOL!
2. Bašaven k-i klaviatūra e nòte SOL,

MI, LA, DO₁, RE, FA, DO₂ thaj SI !

3. Bašav k-i klaviatūra, e čacė vasteça, e nòte: DO₁ (o baro naj = o 1-to naj), RE (o sikavalo naj = o 2-to naj), MI (o maškarutno naj = o 3-to naj), FA (o baro naj = o 1-to naj), SOL (o sikavalo naj = o 2-to naj), LA (o maškarutno naj = o 3-to naj), SI (o angrustikalo naj = o 4-to naj), DO₂ (o tikno naj = o 5-o naj):

DO1 (C1)	RE (D)	MI (E)	FA (F)	SOL (G)	LA (A)	SI (B)	DO2 (C2)
1	2	3	1	2	3	4	5

Muzikàlo štafėta:

Keren buti gruposhe!

Pašal tumare kolėgură, gilaven jekh palal avreshe e intonaciaqo zumavipen, kaj si dino maj tele. Orkon anřar tumenhe gilavela e baša ži k-o avutno phurdipnasqo sėmno. Te na bistren te dılgăren o baš maladilo anglal i koma.

Ker buti kòrkorro!

Gilav i gili kaj si dini maj tele, palal éitre jekh uklănörri, anθar kaj te sikaves o zaipen/ thavdipen e gilavde melodiaqo. Xramosar p-i svàko šopni e uklănörräqi e adekvàta silàbe le notenqe.

O šošojorro

- palal šunipen -

Nakhavipen: o Gheorghe Sarău, o Răzvan Ionuț Călin

Adaptàcia: o Neagu Gelu

$\text{♩} = 80$

Šo - šo - jo - rro, ku - čo - rro_____ P-o pla - jo - rro vov naš - lo Aj ko - the o -
 Tha' o Po - ră - lo, na - sul zu-kel, Pe tha - nes - θar in - kal - dă les Te - lăr - dăs da -
 pre ge - lo An - čar vov ga - rav - di - lo._____ An - čar vov ga - rav - di - lo._____
 ra - ni - lo An - ko - do xor veš a - čhi - lo. An - ko - do xor veš a - čhi - lo.

Keren buti gruposθe!

Pašal e kolègură gilaven i gili dino maj opre!

Sikaven kaj dikhle o inklövipen e notaqo SI, marindoj anθar vasta, orso var kana gilaven la.

Khelipen: Kaj si mirro than?

Keren buti anθ-e zute!

Alosar jekhe kolegos thaj, khethanes leça, pher o tabèlo dino maj tele e kadale muzikalone notenqa: SOL, Mi, LA, RE, FA, DO₂ thaj SI.

Anen tumen godăθe save muzikàla nòte xramosaren pen p-e linie le portativosqe thaj save xramosaren pen p-e lesqe čuće thana! Maj palal ašti te xramosaren len p-o jekh portativo e *klidinaça SOL*.

E nòte, save xramosaren pen p-e linie le portativosqe	E nòte, save xramosaren pen an čuće thana e portativosqe

Khelipen: Phen, sar bučhol i luludī?

Keren buti gruposθe!

Bešen anθ-jekh truj thaj alosaren jekhe khelipnasqe šerutnes. Kadava phandel k-e jakha jekhe kolegos, savo avela o „čhavo-drabarno”. P-e siklärnesqi sinia si čhutine verver luludă. E čhave anθar truj gilaven i gili dini maj tele. Kana aresen k-o vèrso „Phen, sar bučhol i luludī?”, o šerutno e khelipnasqo del e „čhavesqe-drabarnesqe” jekh luludī, kaj si te prinzarela palal sung. Kana i luludī si prinzardi, e čhave anθar truj gilaven: „Bravo, bravo, prinzardän!” thaj - kana o amboldipen si bićačo -, e čhave anθar truj gilaven: „Fal amen nasul, na prinzardän!”.

Phen sar bućhol i luludĩ!

- palal sunipen -

Nakhavipen: i Georgiana Koniaeva, o Gheorghe Sarău

Adaptăcia: o Neagu Gelu

Dikh, an-dem tu - qe__ lu__ -lu - dĩ Lu - lu-dĩ la - che__ sun-ga-ça

O ćhavo sungal i luludĩ
te prinzarel lan!

Phen, sar bu-ćhol i lu - lu - dĩ Te pa-tăs di - khes e go-dă-ça

Fal a - men na-sul, na prin-zar-dăn Thaj but xo - lă - me san!

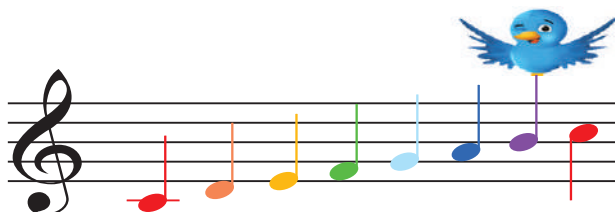
Bra__ -vo, bra__ -vo prin-zar-dăn Thaj but bax - ta - lo san!

Drabar e nòte anćar i muzikàlo piěsa dini maj opre! Savi nòta xramosarel pes opral i linia kaj si maj opre sar i nòta SI?

4.11. Muzikàlo projèkto – I klidin SOL thaj e muzikàla nòte

Keren butì gruposhe!

Paşal tumare kolègură, keren jekh cítrisardi bānda, anþar savi si te sikaves jekh paramiçi palal o malavipen/ arakhipen e klidipnasqo SOL e kolavere muzikalone notença!

Lien godăþe!

Orso cítrisardi bānda si la duj riga: jekh rig xramosardi (o tēksto aşti te avel thovdino anə-tikne truja, ovàlură, maruthorre) thaj jekh rig cítrisardi. Akana avilo o momēnto te gilaves, paşal tire kolègură, i paramiçi kerdi p-i jekh melòdia jekhe gilăqi siklili zi akana.

Alosaripnasqo drabaripen

*I tradicionàlo muzikàlo notàcia – i muzikàlo notàcia k-e bašavne**

I muzikàlo notàcia baràrdàs pes p-o thavdipen e vrjamaqo thaj avdës malavas maj but çhanda e muzikalone notacienqe, tha' save reprezentisaren sa kodola nòte. Dikhen sar misal:

Reprezentisaripen p-o portatìvo	O baš thaj i nòta	I tradicionàlo notàcia	I notàcia anθ-i Rumùnia, i Frànca thaj i Itàlia	I notàcia anθ-i Germània thaj anθ-o Nòrdo e Evropaqo	I notàcia anθ-i Bari Britània thaj anθ-e Kidine Thema e Amerikaqe
	DO	DO	DO	C	C
	RE	RE	RE	D	D
	MI	MI	MI	E	E
	FA	FA	FA	F	F
	SOL	SOL	SOL	G	G
	LA	LA	LA	A	A
	SI	SI	SI	H	B
	SI♭	SI♭	SI	B	B FLAT
	DO #	DO #	DO #	C #	C SHARP

Po but, anθar kodoja kaj o nomadismo/ o phirutnipen e rromane zenipnasqo sas uço, e rromane bašavne, kerindoj kontàkto e savorre maladile zenimatença vi e selënça, bi te zanen lil thaj niç te aven len nòcie palal i teorìa e muzikaqi, aštisarden, e vaxteça, te keren penqe penqo muzikàlo limbàžo, kaj *xamisarelas* varsar so *lilenas* kaθar aver kontaktosqe zenimata, kerindoj pes kadã jekh bašavnenqo muzikàlo limbàžo vi jekh specifiko muzikàlo notàcia, save sas ingerde mujutnes but šeliberša thaj, maj palal, resindoj te aven rodinde kaθar bare, šunde muziciànurã.

Thaj na anθ-o palutno than, e speciàla rodimata sikaven zorale miazimata maškar e muzikàla vakàrimata anθar verver thana e sundalesqe/ e lumjaqe, sar: i Ìndia, o Afganistàno, i Tùrkia/ o Xoraxano Them, i Spània, o amerikàno kontinènto thaj e thema e Estikane Evropaqe, savorre isindoj *len jekh specifiko muzikàlo çhib, laçhardi, lini thaj tradini kaθar e trubadùrã, anθar e but laçe bašavne, e bašavnenqe grùpurã, e taràfurã thaj anθar e bašavnenqe orkèstre, kaj inklisle maj palal, o bašavnenqo muzikàlo limbàžo vaj e bašavnenqi notàcia*, reprezentisardi anθ-o tabèlo kaj si maj tele, kaj sikavel o *xamosaripen e kromatikane notenqo e Gamaqe DO*:

*https://ro.wikipedia.org/wiki/Nota%C8%9Bie_muzical%C4%83.

I Gàma DO anθ-o vazdipen (do ₁ – do ₂)			I Gàma DO anθ-o xulàripen (do ₂ – do ₁)		
I notàcia			I notàcia		
Tradicionàlo		Başavnenqi	Tradicionàlo		Başavnenqi
	DO	DO		SI	B
	DO #	CIS		SI♭	BE
	RE	RE		LA	LA
	RE #	DIS		LA♭	AS
	MI	MI		SOL	SOL
	FA	FA		SOL♭	GES
	FA #	FIS		FA	FA
	SOL	SOL		MI	MI
	SOL #	GIS		MI♭	ES
	LA	LA		RE	RE
	KAJ	AIS		RE♭	DES
	SI	B		DO	DO

Vokabulàro:

Baša (nòte) kromatikane = o thavdipen e savorre notenqo jekh palal jekh, anθar semitòno anθ-o semitòno

Baša (nòte) diatonikane = o thavdipen jekh palal jekh e muzikalone bašenqo anθa lenqo naturàlo isipen, arakhle kaj duripen kaθar e tònurà vi paštònurà, e naturalone pašsemitonurença *Muzikàlo limbàzo/ Muzikàlo çhib* = si jekh vòrta drom, savi i mùzika del les e vakàripenasqe. O siklòvipen e elementurenqo e muzikalone çhibàqce del „i klidin” e xatàripenasqi muzikaqo, e artaqi e bašenqi

O taràfo = jekh tikni muzikàlo formàcia (e bašavnenqi), savi bašavel selikani/ gavutni mùzika

O Nomadismo/ O phirutnipen = živipnasqo mòdo/ çhand jekhe manušenqo khetanipnasqo, kaj na si les jekh bitragvalo/ stabìlo bešipnasqo than.

4.12. Evaluàcia

1. Save anθar e objèkturà dine maj tele ankalaven muzikàla baša?

2. Xramosar save baša (telutne, maškarutne, uće) den: o šagar, i ćirikli kòlibri, o stiklèto, o rićh, o kanàro, i ćiriklòrri, e vešesqi raćni!

3. I klidin Sol si anθar kadala elemènturà:

jekh tikni fùnda;   jekh rovlòrri;
jekh gongrov;   jekh serben/ àrko.

4. Xramosar an-tumare lilorre thaj kide e ćaće variànte:

Xramosarel pes p-i trinto lìnìa e portativosqi

SOL

Xramosarel pes p-o dujto ćuće than e portativosqo

MI

Xramosarel pes p-i jekhto lìnìa e portativosqi

FA

Xramosarel pes p-o jekhto ćuće than e portativosqo

SI

Xramosarel pes p-o jekhto ćuće than telal o portativo

RE

Xramosarel pes p-i dujto lìnìa e portativosqi

LA

5. Ćitre p-o štartorro/ lilorro jekh muzikàlo uklàni oxtone šopnènća thaj thov p-e laθe kadala nòte: SOL, MI, DO₁, KAJ DO DO₂, thaj RE!

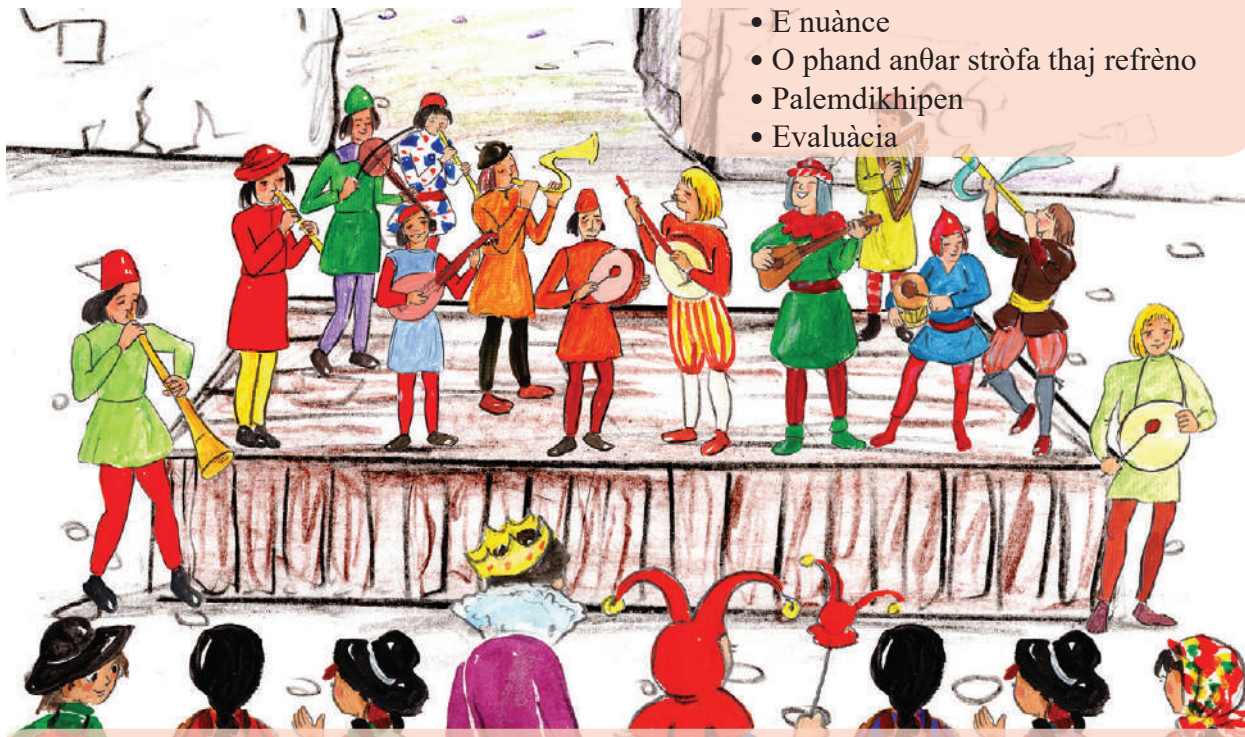
Sar àsti te keres tuqe tiri evaluàcia?	1	2	3	4	5
<i>But šukar</i>	3 objèkturà	3 baša	3 gràfika sèmneurà	6 variànte	6 nòte
<i>Šukar</i>	2 objèkturà	2 baša	2 gràfika sèmneurà	4 variànte	4 nòte
<i>Dòsta/ Resutnes</i>	1 objèkto	1 baš	1 gràfiko sèmno	2 variànte	2 nòte

O 5-to jekhipen: I çhib anθ-o Thagaripen e muzikaço

Andera/ Koncinùtură

- O muzikàlo tímbro
- E nuànce
- O phand anθar stròfa thaj refrèno
- Palemdikhipen
- Evaluàcia

E specifika kompetènca te aven line dikhipnasθe

- 2.1. O zenutno gilavipen, tikne grupurenθe, anθ-o kolektivò, jekhetanesθe e varesave miškiplasqe/ zalàripnasqe elementurença vi e bašavipnaça.
  - gilavena gilă vi kerena muzikàla khelimata:
    - anθ-o kolektivò, tikne grupurenθe vi korkorutne çhandesθe;
    - zumavena te inkeren o rítmo, anθar korposqe miškimata – marimata anθar vasta, punrenθar vi anθar troskipen najenθar;
    - na uštavena e dine indikàcie partiturenθe, anindoj verver nuànce gilavipnasθe.
- 2.2. O istemaipen e notaciaço, dikhindoj o učipen e bašenço kana siklòven pen varesave gilă
  - gilavena gilă vi muzikàla khelimata:
    - anθ-o kolektivò, tikne grupurenθe vi korkorutne çhandesθe;
    - kerena siklòvnenqe grùpură, save te reprezentisaren e muzikàla baša, k-ăašti te aven kerde/ thavdine verver muzikàla khelimata.
- 3.1. O sikavipen e varesave reakcienço, emocienço, xatărmatenço, save inklòn anθar e muzikàla kotora.
  - gilavena verver gilă, palemliindoj e mangimata xramosarde partituraθe vaj mangle e siklărnesθar, trajisarindoj specifika emòcie seve inklòn anθar o muzikàlo kotor:
    - xatàrena/ dikhena anθ-o gilavipen o phand maškar i stòfa thaj refrèno;
    - šaj te zumaven o gilavipen – sar mimika – kaj verver muzikàla instrumentură;

5.1. O muzikàlo tìmbro

O univèrso e bašenqo si barvalo thaj si les verver baša, i natùra reprezentisarindoj o baš anθar verver xainga kaj keren baša. Dikh k-e imàgine dine maj tele! Save baša patän kaj ašunen pen anθ-i svàko imàgina?

Inkeren godì!

- So ame ašunas anavären pen baša. Kadala šaj te aven **muzikàla baša** vaj baša **anθar natùra**.
- **O tìmbro** si jekh karakteristika jekhe bašesqi, savi del amenqe te xulavas les avere bašenθar palal si i bašutni xaning.
- **E muzikàla tìmbrură** šaj te aven xulavde palal lenqe bašutne xainga anθ-e **vakesqe tìmbrură** thaj **instrumentàla/ bašavipnasqe tìmbrură**. Von sine kodobor verver, sar jekh *palèta e rangenqi*.

Muzikàlo mìaia:

Alosaren jekh *figùra (màska)*, anθar kodola dine anθ-i pašutni imàgina, savàthe te sikaves tire xatàrimata karing e baša anθar kodola štar imàgine prezentisarde maj tele!

1. Gilaven i gili dini maj tele, labàrindoj tumaro muzikàlo khelnorro, kana gilaven!

Rromenqo ilorro

- palal šunipen -

Nakhavipen: o Tudor Lakatos, o Gheorghe Sarău

Adaptàcia: o Neagu Gelu

Rro-men - qo i - lo - rro_____ Vov si but ka - ma - do_____

Vi mi - rri daj si ka - li Thaj but si ka - ma - di_____

Vi mu - rro dad si ka - lo Ta but si vov la - cho_____

Vov za - nel te khe - lel, za - nel te gi - la - vel.

Ki - de voj man ker - dās, thaj but man voj kam - lās.

Mi - rra da - ja kam - lās, thaj voj man bi - an - dās.

Rro - men - qo i - lo - rro,_____

Rro - men - qo i - lo - rro_____

Rro - men - qo i - lo - rro._____

2. Phenen savo instrumento si palal so gilaven i gili dini maj tele!

Muzikàlo garavdo lav

- palal sunipen -

Nakhavipen: i Georgiana Koniaeva, o Gheorghe Sarău

Adaptàcia: o Neagu Gelu

$\text{♩} = 100$

Tik - nŏ - rri thaj sa___ -nŏ - rri Pa - la la___ -ŏe e___

ma-nu-ša khe-len La, la, la, la, la, la, La, la, la, la, la, la, la.

So si?

3. Gilaven i dini maj tele gili, marindoj e najeça meselăŏe, atunc kana si te keren sar sunel pes, kana perel o brişind!

O brişind

- palal sunipen -

Nakhavipen: o Răzvan Ionuț Călin, o Gheorghe Sarău

Adaptàcia: o Neagu Gelu

$\text{♩} = 80$

Pik, pik pik, kon si, va-re kon si? Pik, pik, pik, A___-vel___ ŏo___răl

p-o_ŏhat___lo A vel ŏo-răl, p-o u-ŏhar-do An-ŏar ra___ni___ka Thaj p-e_lu-lu-dă.

Zanenas kaj...?

1. Orsone/ Sarkas zenes si les jekh jekhutno vakesqo timbro. Kadă, orso manuşesqo vak si originàlo thaj n-aşti te avel vakărdino kadja sar si kaŏar nijekhe aver manuşesqo vak vaj kaŏar jekh muzikàlo instrumento;
2. E vakesqo timbro dikhel e manuşesqe vaka, save rigăren pen anŏ-a ŏhavenqe vaka, zuvlënqe vaka thaj murşenqe vaka;
3. Palal başipen vi e materiàlură anŏar savenŏe sine kerde, e muzikàla instrumentură si len jekh specifiko timbro.

Muzikàlo sunipen: „I mùzika e panënqi” kaŏar o Georg Friederich Händel.

5.2. E nuànce

Dikh bare dikhipnaça e imàgine dine maj tele! So dikhes? So keren e çhave? Sar den dùma?

Inkeren godi!

1. E nuànce reprezentisaren o zoràripen saveça bašavel/ gilavel pes jekh melodìa.
2. E nuànce aven anθar i italikani çhib. Kodola po but zangle si:

forte (f) = zorales;   *mezzo forte (mf)* = paš zorales;

piano (p) = lokhes;   *mezzo piano (mp)* = paš lokhes.

3. Orso muzikàlo kotor bašavel/ gilavel pes e specialone nuancença, sar mangel i melodìa vaj e vèrsurà e gilàqe.

Muzikàlo mìsia:

1. Gilaven i gili dini maj tele, respektisarindoj i nuànca sikavdi ka-o astaripen laqo.

Sar e xelavde

- palal šunipen -

Nakhavipen: o Răzvan Ionuț Călin, o Gheorghe Sarău

Adaptàcia: o Neagu Gelu
palal: i Elena Schmitzer

1. Țas - sa - vo - rre   šu - kar_____   Ta, ta, ta, ta, ta, ta.
2. Sar ȓan von, ȓas   vi a - me,   Ta, ta, ta, ta, ta, ta.

Sar e xe - lav - de   ča - čes, lo - ša - les   Ta, ta, ta, ta, ta, ta.

2. Gilaven i gili dini maj tele, dikhindoj karing e nuànca sikavde!

3. Gilaven i gili dini maj tele, respektisarindoj e sikavimata kaj dikhen e nuance!
- Sosqe patan tume kaj jekh gili si lan maj but nuance?
  - Anen tumenqe anθ-i godi jekh aver gili, savo saj te avel gilavdi anθ-e verver nuance? Gilaven lan vi tumare kolegurenqe! Dikhen karing nuance!

E bakrāriesqi čhaj

- palal šunipen -

Nakhavipen: o Tudor Lakatos, o Gheorghe Sarău

Adaptacia: o Neagu Gelu

1. Jekh dēs i čhaj ba - krā-res - qi Paš ba - krān-θe a - čhi - lās.
 2. Čar, lu - lu - dā mi - la - jes - qe, Šu - kar ki - de - las.
 3. An - θa čar paš - li - li i čhaj Thaj les - θar man - gel.
 4. Te phe-nel la - qe te vi voj But ašti te zi - vel.

Jekh kù - ko o - pre an - θa' ruk - ha Phe-ne-las šu - kar la - va

Kù - ku, Kù - ku, kù - ku kù - ku la - qe gi - la - bal.

4. **Keren buti gruposθe!** Xulaven tumen anθ-e duj grupe! I jekhto grupa gilavela o tèksto e gilāqo, savo na reprezentisarel o palpaledinipen/ amboldipen e ekovosqo, thaj i dujto grupa avela „O ekòvo”, savi palemliel so gilavdās pes maj anglal. Na uštaven e indikacie e nuancenqe!

O ekòvo

- palal ùnipen -

Nakhavipen: o Răzvan Ionuț Călin, o Gheorghe Sarău

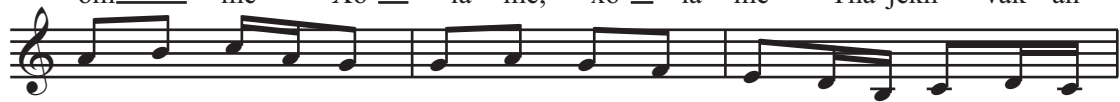
Adaptàcia: o Neagu Gelu

Iz_____ so_____ -mas anθ - jekh veś Thaj gi - lăv - dom
An - θar o veś_____ ze - le - năr - do Me a - saj - lem,
Kon na mu - khel man, ro - del - man Di_____ -ni_____

sa_____ vrjă - ma Thaj gi - lăv - dom sa i vrjă - ma Tha - jekh vak an -
a - saj - lem, Sa i vrja - ma, sa i vrjă - ma Tha - jekh vak an -
-om_____ me Xo - lă - me, xo - lă - me Tha - jekh vak an -

θar o du - ri - pen Am - bol - dă man - qe kaj mi - rri gi - li
θar o du - ri - pen Am - bol - dă ma - qe kaj mo a - sa - pe'
θar o du - ri - pen Am - bol - del pa - lem man - qe but ruś - lo

Am - bol - dă man - qe kaj mi - rri gi - li. 1.2.3.La, la, la, la, la, la, la, la,
Am - bol - dă man - qe kaj mo a - sa - pe'.
Am bol del pa - lem man - qe zun - ga - lo.

la, la, la, la, la, la, La, la, la, la, la, la, La, la, la, la, la, la, la,

la, la, la, la, la, la, La, la, la, la, la, la,

Zanenas kaj...?

- O ekòvo si kerdo kaþar ùnutne ùnde, atùnéc kana kadala arakhen jekh lupùnz, sar sine e thule baranga/ zidurá.
- Inkalavdoj baða vi ùnindoj o ekòvo kadalenqo, e zivutre sine ùajne te arakhen i pràda/ o zivdo xamos, te den truj/ ròta kaj lupunza vi te prastan/ phiren bi te labären o dikhipen. O raçel e raçnáqo çí kerel ekòvo.
- O tèrmino „nuànce” si maladilo vi anþa piktùra. Von keren pen anþar o xamipen jekhe rangaqo e averaça anþa verver koborimata.

5. Alosaren trin gilá siklile kaj le anglutne òre thaj den lenqe e nuànce, save zan palal o ander thaj i melodìa kadalenqe.

Rekomendàcia:

Zan kaj çinemà - vaj roden pa internèto - thaj dikhen e odårde muzikála filmùrà anþar i sèria „Disney –*Fantasia*”. Prinzaren e nuanceqe ververimata?

5.3. O phand anθar stròfa thaj refrèno

- Gilaven palem pašal tumare kolègură i gili so sas dini maj opre, E bakrăresqi çhaj!
- Kasqe si kerdi i gili dini maj opre?
- Anθar mùzika inklòn maladimata, traden pen mesàžură. Tumen savo mesàžo si tumen vaś e bakrăresqi çhaj?
- Gilaven o fragmento, savo palemliel pes anθa i gili „E bakrăresqi çhaj”! Kozom var gilăvdăn la?

Inkeren godi!

1. O butipen e gilenço sine kerde anθar duj riga: i stròfa thaj o refrèno:

- I stròfa si kerdi anθar po but gilavipnasqe rëndură;
- O refrèno si i rig kaθar o agor e svakone strofaço, an-savi palemliel vi i gili, tha' vi o tèksto.

2. O tèksto tradel jekh mesàžo thaj si an-jekh kidino phand e gilăça/ e melodiaça, savi šaj te ovel lośali, bilośali vaj barikani.

Muzikàlo mìsia:

Gilaven tire kolegurença i muzikàlo gili „O manrorro”, thaj, khethanes, baśaven anθar jekh khelipnasqi gitara. Maćaven i dori e gitaraqi k-o refrèno!

O manrorro

- palal śunipen -

Nakhavipen: o Răzvan Ionuț Călin, o Gheorghe Sarău

Adaptàcia: o Neagu Gelu
palal: o Grigore Teodosiu

Be man-re! a man - ro - rro So ro - dăn a-men-θe ka - the?
Jekhe man - ro - rre - ça phe-răs te na ke - res Thaj les - θar si tut te ra - khes!
Te na a - ra - khes tut E su - vă - ça ra - ni - la tut.

1.2.3. Bîz, bîz, bîz, O man - rro - ro bîz, bîz, bîz O man - rro - ro

Kozom stròfe si la gilă „O manrorro”? Sar si aśardo o manrorro? Tut si tut varsar jekh akharipnasço gudlo anav?

Keren buti gruposθe!

Tire kolegurença astaren tumen vastenθar thaj keren jekh truj! Anθa maśkar e trujesço, beśela jekh çhavo, savo avela o manrorro. An-vaxt so gilaven e gilăqe stròfe dine maj opre, bolden tumen trujal o manrorro. K-o refrèno, beśen p-o than, putren e vasta thaj gelen len/ ingeren len zinzărde angle, e vastença opre.

Muzikàlo śunipen: „Humoresca” kaθar o Antonin Dvorak

„Phalörră/ Skène anθar çhavorripen” kaθar o Robert Schumann

5.4. Palemdikhipen

Gilaven i gili „I lelëka”, ovindoj baredikhipnaça kaj i muzikàlo nuànca!
Respektisaren e indikàcie!

I lelëka

- palal ùnipen -

Nakhavipen: o Răzvan Ionuț Călin, o Gheorghe Sarău

Adaptàcia: o Neagu Gelu
palal: o Grigore Teodosiu

1. Si i kir - vi o - pre p-o kher A - vel i le - lè - ka i ba - la - ni

Thaj be - šel anθ - jekh pu - nro, Thaj an - θar o xo - ing sig voj ma - rel

Ti - ka, tak, ti - ka tak E la - çe ça - vo - rre çhaj - lõn man Va, von çhaj - lõn man

2. Lelëke, lelëke so si tut an gùsa?
Zèrzere thaj korkodùše.
Lelëke, lelëke so si tut an xoing?
O pekimos ....
Tika, tik, tika, tak.
E pujenqe mesmeri kerav lenqe.

3. I lelëka puja kovlarel
Len p-i nevi raxami xuravel.
O parno pasterno kežlano,
Lole kherà thaj postinorro
Tika, tik, tika, tak,
Thaj žal karing o talo.

Drabar e gilàqe nòte! Savi
muzikàlo nòta nana-i anθar
kaodola, kaj tume zanen len?

Save nuànçe arakhen
anθa i gili dini maj tele „O
vak e luludënqo? Gilaven la,
respektisarindoj kadala nuànçe!

O vak e luludënqo

- palal šunipen -

Nakhavipen: o Răzvan Ionuț Călin, o Gheorghe Sarău

Adaptàcia: o Neagu Gelu
palal: o Tudor Vasilache

1. Som tik - no thaj šu - ka - ro-rro Thaj bu - čhav_ jekh to - rro_

Me na - ša-vav o i-vend an - θar them Thaj a - nav o gud-lo paš-mi_ laj.

2. Mirri daj si o pašmilaj
Thaj bučhav i asvinōrri
Som e jekhtoresqi phen
Thaj som po phutărno sar lesθe

3. Mirro anav si busujøk,
Me ulavav baxt savorenqe.
Čhorav mirro khandipen
Ši opre dur anθ-duripen!

4. Som o po šukar anθar sundal!
Trendefiro si mirro anav.
Strafinav anθa živde ranga,
Som po baro sar e luludă.

Kozom stròfe si an-i gili dini maj opre?

Prinzaren e refrenosqi rig anθar i gili dini po tele! Risparen tumenqe, save si e karakteristike kadalenqe? Gilaven khethanes tumare kolegurença i gili „O bašnorro”, respektisarindoj i sikavdi nuãnca.

O bašnorro

- palal šunipen -

Nakhavipen: o Răzvan Ionuț Călin, o Gheorghe Sarău

Adaptàcia: o Neagu Gelu
palal: i Ana Motora Ionescu

1. Ba - ša - vel o baš - no - rro te - xa - ri - nă - θe_ U - ští tu čha -
2. A - ma - ro baš - no - rro čin - ga - del an - θ - o ba - ro muj Ka - ring i škò -

vo - rre!a, Thov tut_ p - o muj. 1.2. Ku - ku - ri - gu, Ku - ku - ri - gu
la si o vaxt te te - lă - res!

Drabar e muzikàla nòte e gilăqe! Kozom prinžardăn?
Save sine kadala, sar bučhon von?

Khelipen: E érxenênqo muzikàlo konkürso

K-ásti te lien rig kaj kadava konkürso, si te keren kadala phirda:

O jekhtho phird: Alosaren anθar kodola siklile gilă jekh muzikàlo kotor, savo kamen te gilaven la! Baro dikhipen k-e muzikàla nuànce!

O dujto phird: Alosaren jekh muzikàlo khelnorro, kaj te inkerel o bašavipen pašal tumaro gilavipen!

O trinto phird: Na bistaren e korposqe perkuciaqe elemèntură siklile thaj labären len anθ-o vaxt e gilavipnasqo. Keren tumenqe tumari koregrafia!

O štarto phird: Prezentisaren lošaripnaça tumaro momènto!

E kidipnasqi hòra le rromenqi

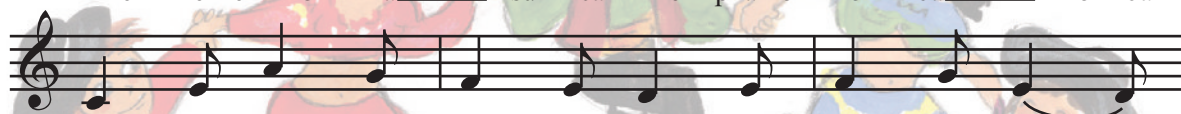
- palal šunipen -

Nakhavipen: o Răzvan Ionuț Călin, o Gheorghe Sarău

Adaptàcia: o Neagu Gelu

A - ven te das vast e vas - te - ça Kas si i - le e rro - men - ça
Te me - rel o na - sul éar Te pha - rol o ba - ro barr

Te i - lă - ras o khe - li - pen P - i phuv ka - o
E du - jen si a - me jekh nav Me tro phral

Refreno.:

tha - ga - ri - pen. Tu, mo phra - la, ka - ka - vâ - ri
tu mu - rro phral.

Tu, mo phra - la, ri - éhi - nâ - ri Aj te das vast

khe - tha - nes Te vaz - das le ter - nes vi le phu - res.

5.5. Evaluàcia

1. Keren transkripcia e ginesqi kaθar svàko imàgina vi i ÷áci variànta anθar kodola dine po tele!

1

2

3

Başavipnasqo
tìmbro

Baša anθar
natūra

Vokàlo
tìmbro

2. Xramosaren e ÷áce enùncurà, palal i gili dini maj tele, „khelipen”!

- a) Si la trin stròfe.   c) Si kerdi anθar ivend.
b) Si la refrèno.   d) Si lošalo.

Khelipen

- palal šunipen -

Nakhavipen: o Răzvan Ionuț Călin, o Gheorghe Sarău

Adaptàcia: o Neagu Gelu

1. Khe - lav ka-dja sar si i hò - ra Na-i an-θar ni-khas - qo them. Duj phir-da an-

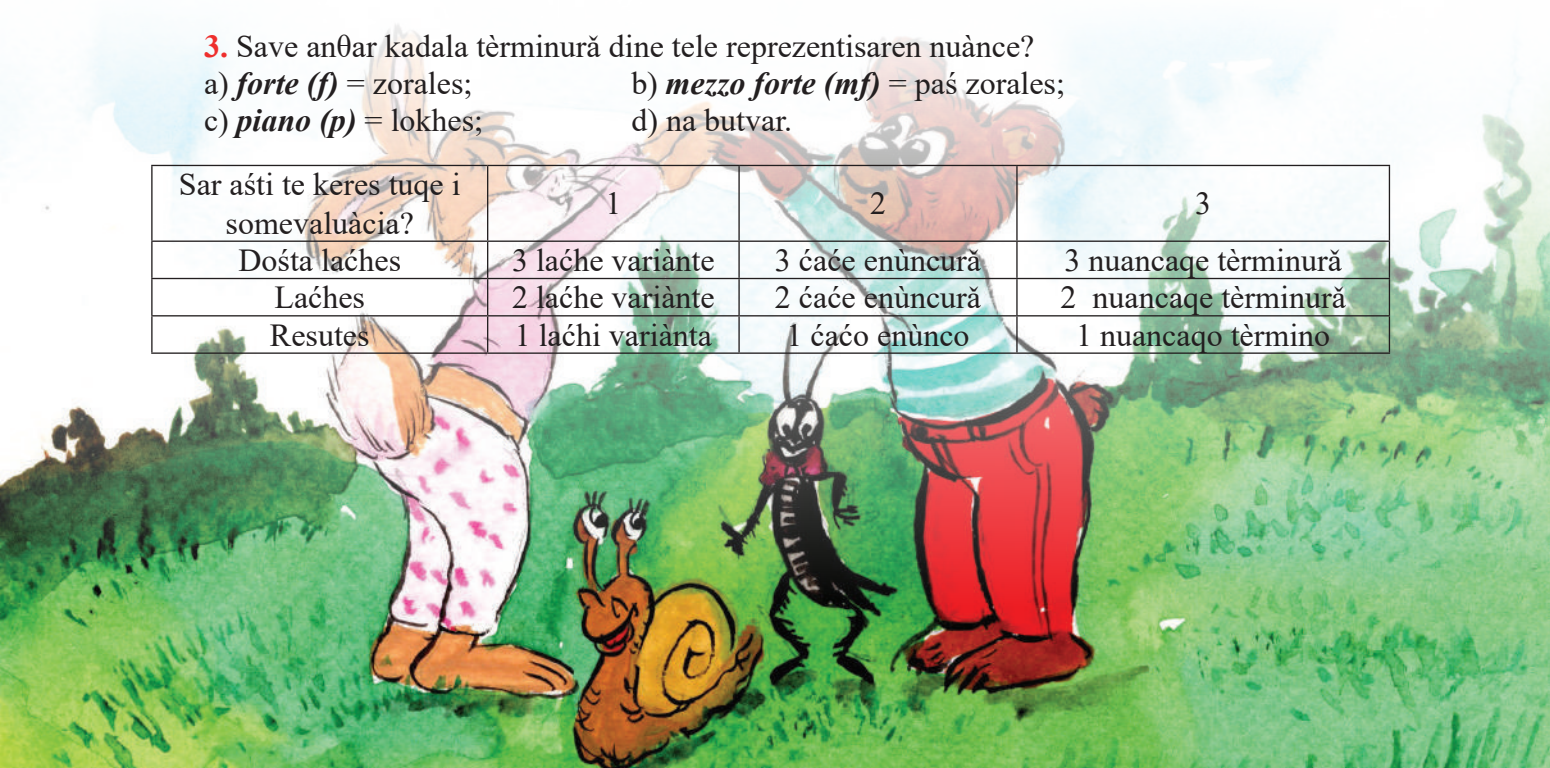

gle thaj duj phir-da pa - lal, ka-dja khe-lel pes i hò-ra a-men - òe.

3. Save anθar kadala tèrminurà dine tele reprezentisaren nuànce?

- a) **forte (f)** = zorales;   b) **mezzo forte (mf)** = paš zorales;
c) **piano (p)** = lokhes;   d) na butvar.

Sar àsti te keres tuqe i somevaluàcia?	1	2	3
Došta lačhes	3 lačhe variànte	3 ÷áce enùncurà	3 nuancaqe tèrminurà
Lačhes	2 lačhe variànte	2 ÷áce enùncurà	2 nuancaqe tèrminurà
Resutes	1 lačhi variànta	1 ÷áco enùncò	1 nuancaqo tèrmino

I 1-to Anëksa: I lista e gilënqi

O anav e giläqo	I rig	O anav e giläqo	I rig
O 1-to jekhipen		O 4-to jekhipen	
1. Deşteaptă-te române 3		18. I çerxen opre inklöl..... 44	
2. Gelem, Gelem..... 4		19. Avdïves kerdiläs O Iisus 44	
3. Našli i vakänca..... 10		20. I Vasilka 45	
4. Putar tiro kan laçhes 13		21. O pëtalo..... 47	
5. Anθ-i kläsa 14		22. O zangavno 47	
6. Loli phabaj..... 15		23. Bordëja, bordëj, bordëj 48	
7. Butärno durmilaj, durmilaj 16		24. O Barbu, o bašavno 49	
8. Me sem nùma' jekh çhavorro 17			
O 2-to jekhipen		O 5-to jekhipen	
1. Te živel pes lošales 21		1. P-e ranika opre..... 52	
2. Akana si durmilaj, va! 22		2. O iv aviläs 53	
3. I truj 23		3. O xelavdo..... 57	
4. I trompëta thaj i tòba..... 25		4. O kùku 58	
5. E bašavne 26		5. O dirizòro DO..... 61	
O 3-to jekhipen		6. Anθar çerxenă..... 63	
1. I barrutni phurt..... 30		7. E asvinală..... 63	
2. Gongrov, gongrov 30		8. O Fane vi i Fana..... 64	
3. I pendexlin 31		9. I duralšundi duruvli 66	
4. Dikhlorro 32		10. Muzikàlo garavdo lav 66	
5. O rriçhinorro 32		11. O Sikä, o Sima thaj i Simona..... 67	
6. Marav anθar vasta..... 33		12. O šošojorro 68	
7. Kotor anθar i simfonia „O biazükäripen” .35		13. Phen sar buçhol i luludï 69	
8. I çiuäländra 37			
9. Hòra anθar Banat 38			
10. I „Braşoveanca” 38			
11. Hòra 1 (D)..... 39			
12. Hòra 2 (C)..... 40			
13. O çhavo, p-i rovli inklisto..... 40			
14. I Hòra 42			
15. I hòra le bašavnenqi (Cm) 42			
16. I hòra le bašavnenqi (B)..... 42			
17. Luludären e bară 43			

I 2-to Anëksa: Amare falimata dine tumenqe vaś o alosaripen e gilënqo, le khelimatenoqo vi le şunimatenoqo

Gilënqo kidipen

- Gelem, gelem
- Mămäliga kiralali
- Keren çhajorră! len drom!
- Kalo gadorro, parne sandälke
- O çhavorro
- Thaj me but kamlem me
- Mur' Divel
- Sa o rroma
- Aven, rromalen
- Arakhlem la p-i ulica
- Kolinde: K-o Betleëmo tele, Adës Biandilo o Xristos, Thaj so şukar nevipen, E ivesqe luludă, O phuro parne balença th.a.
- O gonorro duje lovença, i vërsia palal i Elena Nuică
- I buzni thaj le trin buznorre, i vërsia palal i Elena Nuică
- Amboldine thaj adaptisarde gilă: Putar e kana mišto, O barrutno pòdo th.a.

Khelimata vi khelipnasqe gilă

- Tradicionàla rromane khelimata maladile anθ-i zòna vaj e rromane nămosθe
- Selikane khelimata anθar i zòna vi e berşesqi periòda
- Nasigali hòra

Muzikála šunimata

- Joseph Haydn – I simfonia „O biažukäripen”, i II-to rig.
- Ludwig van Beethoven – Für Elise
- Robert Schumann – Phalörrä/ Skène anθar čhavorripen
- Antonin Dvorak – Humoreska
- George Enescu – Bourree anθar i Suíta vaś piāno
- Dikhípen e muzikalone odärde filmurenqo
- Rromane tradicionāla gilä gilabavde e rajesθar Geörge Sarāu, save d-ašti aven arakhle kaj e webpatrinā:

- [1] http://www.old.edu.ro/download/Si_la_kale_bal.mp3
- [2] http://www.old.edu.ro/download/Gelem_gelem.mp3
- [3] http://www.old.edu.ro/download/Duj_duj_duj.mp3
- [4] http://www.old.edu.ro/download/Amari_si_amari.mp3
- [5] http://www.old.edu.ro/download/Nane_coxa.mp3
- [6] http://www.old.edu.ro/download/And_o_vurdon.mp3
- [7] http://www.old.edu.ro/download/Hej_rromalen.mp3
- [8] http://www.old.edu.ro/download/Lenorrie_lenorri.mp3
- [9] http://www.old.edu.ro/download/Mar_kadja.mp3
- [10] http://www.old.edu.ro/download/Geli_i_chaj.mp3
- [11] http://www.old.edu.ro/download/Sa_o_rroma.mp3
- [12] http://www.old.edu.ro/download/Kothe_tele.mp3
- [13] http://www.old.edu.ro/download/Aven_rromalen.mp3

Programa școlară poate fi accesată la adresa: <http://programe.ise.ro>.

ISBN 978-606-727-401-1

